

Die uw jeugd vernieuwt
als die van een arend...

De Reformatie

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

KERKELIJK LEVEN / C.J. de Ruijter

In dit nummer:

KERKELIJK LEVEN **781**
C.J. de Ruijter

Met de gemeente
aan het werk

MEDITATIEF **784**
Jt. Janssen

Groot, groter, grootst

WANDELEN MET GOD **785**
C.J. de Ruijter

Voor anker

ACHTERGRONDEN **788**
C. Trimp

Via media 3

SCHRIFTSTUDIE **791**
Joh. de Wolf

Van hoog naar laag

KERK WERELDWIJD **795**
A.S. van der Lugt

Zend uw rivier, laat uw
heil heel de aard' vervullen

en verder...

Nieuw uitgekomen
Uit de kerken
Meegelenzen

MET DE GEMEENTE AAN HET WERK

*H*ebben jullie al een gemeentebelidsplan?

'Nee, moet dat **dun**?' 'Ach, dat het nou **echt moet**, zal ik **niet** zeggen, maar het **schijnt** er tegenwoordig wel bij te horen.'

Zo ongeveer verliep een gesprekje dat ik laatst meemaakte tussen twee ouderlingen uit verschillende gemeenten. In het vervolg van hef gesprek bleek trouwens, dat ze allebei zo hun vragen hadden bij dergelijke plannen. Hef kwam er uiteindelijk op neer, dat ze bang waren dat het belangrijkste uiteindelijk toch niet in z'n plan staat. Vergaderen, evalueren, kritisch doormeten, het zijn allemaal best belangrijke dingen. Maar kunnen ze ons ook niet afleiden van wat echt nodig is?

Sterke en zwakke punten

We hebben de laatste jaren geleerd om niet bij voorbaat tevreden te zijn met de manier waarop we bezig zijn. Eigenlijk zit dat al een he-

le tijd in de lucht. Je moet steeds opnieuw bekijken of je wel goed bezig bent. Ik kan me niet herinneren, dat er veel aan evaluatie gedaan werd in de tijd dat ik opgroeide. Alles ging mals het ging. En

daar zat vaak een **behoorlijke** vanzelfsprekendheid in. Dat vanzelfsprekende is er inmiddels wel af. We hebben met elkaar **doorgekre-**gen, dat je eigenlijk altijd blijft le-

ren. Je kunt dus **nooit** zeggen (of denken) dat je het **nu** wel zo langzamerhand kunt. Iedereen wordt aangemoedigd om eerlijk te zoeken naar sterke en zwakke punten (en vaak **trekken** de **zwakke** punten dan natuurlijk de aandacht: daar ligt je huiswerk).

En als m'n houding aanslaat in onze **samenleving**, werkt dat door. Vroeg of laat moet iedereen daaraan geloven. En zo konden we ook in de kerk er niet onderuit. Juist de

mensen die op hun werk of in hun dagelijks leven leren **kritisch** naar zichzelf te **ki-jken**, merkten dat we in de **kerk** daar lang niet altijd aan toegekomen **zijn**. We hebben inmiddels geleerd dat ook daar **een** **sterkte-zwakke-analyse** nodig is. Het kan **geen kwaad** als we in de kerk **ook** eens goed evalueren hoe de gang van zaken is.

Overigens is het niet altijd even **gemakkelijk** om de resultaten daarvan onder ogen te zien. **Als je eens nagaat hoe de laatste tien jaar** in de kerkelijke **pers** over onze **kerken** geschreven is, dan **kom je een** lange lijst van **zwakke punten** tegen. Zodanig, dat sommige **mensen** de neiging hebben hun oren maar dicht te stoppen voor ai die 'onheilsprofeet'. Doen we echt **zo** veel fout? **Moeten we** nou heus op alle zwakheden en gebreken de aandacht vestigen? Of **werk je zo mis-**moedigheid **in de hand?**

Moe en machteloos

Met dat laatste is een **punt** aangesneden dat onze aandacht **wel waard** is. Wat is **eigenlijk** het effect van al dat evalueren? Op **welke** manier gaan **we** om met **&** resultaten die dat oplevert? Helpt het ons om een duidelijke **weg** voor ons te zien, die we blijmoedig inslaan? Of voelen we ons ontmoedigd? Je kunt tegenwoordig **steeds** meer mensen tegenkomen, die **moe ge-**worden zijn van heel die evaluatiemodus. Ze zien er best wel het nut van in. Maar het is niet altijd gemakkelijk om vervolgens aan **de** slag te gaan met de **uitkomsten**. Het k m je nl. **ook** behoorlijk verlammen.

Dat kan mede veroorzaakt worden doordat de kritiek vaak **meer** gaat over de vorm **dan** over de inhoud. Niet het **wat** staat ter discussie. **Zeker** in de **kerk** niet. Er moet **geprekt** worden. Er **moet** een kerkenraad **functioneren** met een beleid. Er is **steeds** weer aandacht voor de eredienst nodig. Maar de discussie gaat vaak over het **hoe**. Is de preekmethode wel effectief en aanspre-

kend genoeg? Gaat de kerkenraad ook planmatig om met **zijn** beleid? Is de vormgeving van de liturgie wel **goed** doordacht? Het valt **op**, dat de **zwakke punten** die **aangewe-**zen worden bijna altijd gaan **over** de **manier waarop we bezig** zijn. Veel minder over het **werk zelf**. Natuurlijk is dat niet verwonderlijk. We leven nu eenmaal in een wereld **waar** presentatie, **vormge-**ving en overkomen **doorslagge-**vend zijn. **Logisch** dat we daar in de kerk **ook** het **een** en ander **van** merken. Alleen **moeten** we dan **wel** opletten, hoe we daar **mee** omgaan. In onze samenleving **kan** een **ge-**brekkige presentatie dodelijk zijn. Een minder geslaagde vormgeving kan betekenen dat je artikel **buiten** het blikveld valt, hoe **goed** het verder ook mag zijn.

Dat **kan** enorme frustraties **opleve-**ren. **Iets** daarvan meen ik **soms** in de **kerk ook wel** tegen te komen. Wat ons in de **kerk bezighoudt** is het **allerbelangrijkste** in dit leven. Het **gaat** om het evangelie van Gods verlossingen om het leven uit dat evangelie. Dat is het hart van het leven van de **kerk**. Maar soms hebben mensen het gevoel dat er om die kern heen zoveel vragen een rol spelen, dat ze niet altijd even goed toegang meer hebben tot die kern.

Ik **kom** bijvoorbeeld **nogal** wat mensen tegen die volkomen dichtklappen bij een bepaald soort preken (of misschien **moet** ik zeggen: bij een bepaald soort predikers). Ze **hebben** zo'n last van de manier **van** preken, dat de inhoud **van de preek** haast onbereikbaar **wordt**. Je kerkgang **kan zo** geslagen worden met een zekere machteloosheid. Ik **kom** bijvoorbeeld ouderlingen tegen die zich **gefrustreerd** voelen door het vele **vergaderwerk** **waar** ze aan deel moeten nemen. Er **moet** zoveel overlegd, geëvalueerd en **georganiseerd worden**, dat ze zich verlamd voelen als het **gaat** om hun **eigenlijke werk**: de **gemeenteleden** bezoeken in de huizen. Je **ouder-**lingschap **kan zo** geslagen worden met **een** zekere machteloosheid.

KERNREDACTIE:

PROF. DR. M. TE VELDE,
DRS. G.J. VAN MIDDELKOOP.

OVERIGE REDACTIELEDEN:

DRS. R. TER BEEK, DRS. B. BOS, DRS.
A.L.Th. DE BRUIJNE, DRS. G. GUNNINK,
DRS. B. LUITEN, PROF. DR. C.J. DE RIJ-
TER.

MEDEWERKERS:

J.J.D. BAAS, DRS. C.J. HAAK,
J.M. DE JONG, DRS. J. SMELIK,
DRS. H. VELDMAN.

REDACTIE-ASSISTENT:

W.L. DE GRAAFF, Wortmanstraat 138, 8285
AG Kampen, Tel. (038) 3331201.

Alle stukken bestemd voor de Redactie aan:
Do Reformatie, Postbus 24, 8260 AA te Kam-
pen.

ADMINISTRATIE/ADVERTENTIES:

Uitgeverij Oosterbaan & Le Colntre B.V.,
Postrekening 406040 t.n.v.,
De Reformatie, Goes, Postbus 25, 4460 AA
Goes. Tel. (0113) 215591.

ABONNEMENT:

f 85,75 per jaar; f 46,25 per halfjaar; studen-
ten f 70,25 per jaar (binnenland). Buitenland:
f 144,50 per jaar (zeepost).

Een abonnement kan per maand ingaan,
maar slechts beëindigd worden uiterlijk twee
maanden voor het verstrijken van de beta-
lingstermijn (opzegging van jaarabonnement
vóór 1 november, van een halfjaarabonne-
ment vóór 1 juni).

Losse nummers f 1,95 (excl. porto).
De Reformatie is op cassette verkrijgbaar bij
de Stichting Bralectah.
 Tel. (0521) 515946.

ADVERTENTIES:

Prijs: f 0,84 per mm. Contracttarief op aan-

Zonder schriftelijke toestemming van de
uitgever is het niet toegestaan artikelen uit
dit blad over te nemen.

ISSN 0165-5191

En dat proefde ik ook in dat gesprek over het **gemeentebelidsplan**, dat ik aan het **begin** aanstipte. **Zo'n plan slopt** veel energie en aandacht op. En het kan wel even **duren**, **voordat** je de vruchten daarvan terugziet. Vandaar dat mensen daar heel sceptisch van kunnen worden. **Moe** en machteloos.

Binnenkant en buitenkant

Je zou kunnen zeggen: Eigenlijk gaat het over de verhouding tussen de binnenkant en de buitenkant. De binnenkant van het **werk** in de **kerk** is het contact met de levende **God**. De buitenkant ervan is de manier waarop we dat **werk vormgeven** en organiseren. En het is ontegenzeggelijk waar, dat we tegenwoordig veel tijd **steken** in die buitenkant. Ik ben daar trouwens niet negatief over. Soms **zijn** er **wel eens** mensen die het minder belangrijk vinden hoe de **buitenkant** eruit ziet. Alsof dat er niet toe **doet**. Dat is, mijns inziens, een vergissing. Je kunt die twee niet van elkaar losmaken. Sterker nog: je **kunt** de binnenkant niet eens bereiken zonder de buitenkant. Hoe ik mij kleed, mijn **huis** inricht, mijn leven **organiseer**, zegt **ook** iets van mijzelf. Dat gaat ook op voor alles wat wij in de **kerk** doen. Daarom moeten wij zorg **besteden** aan de manier waarop we dat werk **vormgeven**. Maar belangrijk is, dat de verhouding **tussen** die twee zuiver blijft. Je kunt zo bezig zijn met de buitenkant, dat de **binnenkant** niet tot zijn recht komt.

Je zou op dit punt een vergelijking kunnen trekken met de discussies over het schriftgezag. Eeuwenlang hebben we **als christenen** de Bijbel gelezen. Maar in de vorige **eeuw** kwam opeens **met** kracht de vraag op naar het **gezag** van de Bijbel. En **ook** wij hebben daar vandaag mee te maken. Dat is een belangrijke vraag. Een vraag die zich afspeelt aan de buitenkant van de Bijbel, maar die **alles** te maken heeft met de binnenkant. Maar **soms** zijn mensen zo druk **bezig** met de vraag

of de Bijbel wel **gezag** heeft, dat ze er haast niet meer toe **komen** om de Bijbel **ook** werkelijk te lezen. Ik **denk**, dat vandaag dat gevaar **heel reëel** aanwezig is bij ons. En dat we er **ook rekening mee** moeten houden bij al het **kerkenwerk**. Je kunt zo **druk** zijn met het **uitwerken** van een beleidsplan in de gemeente, **dat je er te weinig** aan toe **komt** om als gemeente ook werkelijk aan de slag **te** gaan. Je kunt zo druk bezig zijn met de vormgeving van de liturgie dat je er **a** weinig **aan toe komt** om God echt te aanbidden.

Ik keer me daarom dus niet tegen het instellen van liturgie- of gemeenteopbouwcommissies. Ik wijs preekbespreking en ambtelijke toerusting niet af. Ik ben geen tegenstander van gemeenteopbouw en beleidsplannen. **Integendeel**. Ik denk dat ze **heel** belangrijk zijn en ook echt dienstbaar kunnen zijn aan het werk in de gemeente. Maar laten we **daar dan ook** op **geconcentreerd** zijn en blijven. Het hart van alle gemeentewerk ligt in het samen luisteren naar wat de Geest tot de gemeente **zegt**.

Een nieuw initiatief

In dit kader **valt** een **mooi** initiatief te melden, dat prima aansluit bij deze gedachte. De vorige maand kwam er een **gemeenteschets** uit.' Dat is een uitgave die bedoeld is de gemeente **bijbelstudiemateriaal** aan te bieden **rond een** bepaald thema. De uitgave is in eendrachtige samenwerking verzorgd door de diverse **bijbelstudiebonden** (jongste jeugd, oudere jeugd, vrouwen en mannen). De opzet is om aan de hand van een centraal thema de hele gemeente tegelijk aan het **werk** te zetten.

In dit geval is **gekozen** voor het thema: Heb ik God lief? Voor de jeugd (12-16) is een schets geschreven **over** Lukas 15. Voor de oudere jeugd **een** schets over Daniël 1. En voor de volwassenen **een** schets waarin naast **deze** gedeelten **nog** aandacht besteed wordt **aan** de eer-

ste brief van **Johannes**.

Het idee achter deze uitgave is erg goed. Als er iets verbindend werkt in de gemeente, dan is het wel bezig **zijn** met de Bijbel. **Dan** zijn we geconcentreerd op de **kern**. En dat is niet iets waar eike groep in de **kerk** voor zich mee bezig is. Als er bewust verband gezocht wordt in de manier waarop we daar **allemaal** mee bezig zijn, kan dat de **gemeenschap** van binnenuit voeden en versterken.

Een paar opmerkingen **zou** ik trouwens nog wel willen plaats bij de uitwerking van het geheel. Er is namelijk gekozen voor verschillende **bijbelgedeelten** bij de drie schetsen. Daar is inderdaad wat voor te zeggen. Anders gaan de schetsen **waarschijnlijk** teveel op elkaar lijken. **Toch** is het wel belangrijk, dat er onderlinge samenhang aangebracht wordt. Maar die wordt hier niet gegeven. Wat deze **bijbelgedeelten** met elkaar te **maken** hebben wordt **niet** echt duidelijk (ook niet in de laatste **schets** waar ze N.B. wel naast elkaar gezet worden). En zo loop je het risico dat de verschillende **bijbelstudies** nog **een** beetje **los** van elkaar blijven staan. Ook op een andere manier mist **&-ze** **gemeenteschets** wat handreikingen **voor meer samenhang**. Er wordt in het voorwoord **terecht** gezegd, dat het thema **ook** nog via een preek, als **huisbezoekthema**, op een wijk- of **gemeenteavond** of op de basisschool aan de orde zou **kunnen** komen. Maar er worden in dat opzicht geen concrete voorzetten gegeven. Dat had in **een** paar bladzijden heel wat meer stimulans **kunnen opleveren**. En niet te vergeten: de verwerking in het gezin. Juist in het gezin mag je verwachten dat de **verschillende** doelgroepen elkaar ontmoeten en daar **ook** verder praten. Dat **kan** b.v. aan de hand van een **bijbelrooster**, dat de verschillende kanten van het thema tot een duidelijk geheel weeft. Maar nu is voor **elke** groep **een** apart en heel verschillend (!) **bijbelrooster** samengesteld. Een andere **vraag** heb ik bij de hoe-

M meditatief

veelheid materiaal. In feite gaan de schetsen ervan uit, dat je één keer met het onderwerp bezig bent. Per groep wordt één schets aangeboden, meestal over één bijbelgedeelte (behalve in de laatste schets, maar die is nogal willekeurig en onafhankelijk opgezet). Maar wil sen thema echt doorwerken, dan is dat toch te weinig. Wil je echt heel de gemeente meenemen, dan moet je meer de tijd nemen om een thema te ontwikkelen en 'wortel te laten schieten'. Nu loop je het risico dat het een nogal incidenteel gebeuren wordt.

Het geheel overziende constateer ik dat in deze eerste schets een paar kansen gemist zijn. Ik vraag me zelfs af of de auteurs met elkaar over de opzet en over elkaars bijdragen gepraat hebben.

Toch blijf ik enthousiast over het idee. Want de gedachte achter deze schets is erg goed. Wat is er mooier dan dat je ziet dat de gemeente in grote eendracht over de Schrift gebogen is? Als er dan op basis daarvan een goede uitwisselingen een geestelijke communicatie op gang komt, zal dat altijd vruchten afwerpen.

Er zijn inmiddels vervolgschetsen aangekondigd over de thema's 'Mensen met toekomst' en 'Bidden'. Als de kinderziekten van deze eerste schets dan achter de rug zijn, zou dat wel eens een mooie stimulans kunnen gaan betekenen om gezamenlijk met de gemeente aan het werk te gaan: ons concentreren op het ene nodige.

¹ De schets is verschenen als gezamenlijke uitgave van de bonden. Verkrijgbaar bij het GVI, Postbus 172, 8000 AD Zwolle. Deze schets is overigens toegezonden aan alle kerkenraden. Er mag vrij uit gekopieerd worden, dus iedereen kan het materiaal wettig in bezit krijgen. Volgende schetsen zijn bij het GVI verkrijgbaar voor f 5,-.

GROOT, GROTER, GROOTST

Wat is de mens dat Gij zijner gedent...? Psalm 8,5

Grote mens

Het zou raar kunnen overkomen wanneer in de kerk gesproken werd over de grootheid van de mens.

Weten we niet dat God de hoogmoedigen weerstaat en alleen de nederigen genade geeft? Mensen moeten zich niets verbeelden.

Wacht even! Het kan ook anders bedoeld zijn. God zelf vindt ons groot. Wilde ons als grote mensen maken. 'Laat ons mensen maken naar ons beeld, als onze gelijkenis, opdat zij heersen...' Onderkoning, zeggen we vaak. Bezongen in het lied van Israël: Gij doet hem heersen over de werken van uw handen, alles hebt Gij onder zijn voeten gelegd.

De Schepper weet als geen ander hoe groot wij zijn. Wat wij in onze mars hebben. Als Hij ingrijpt in Babylon is Hij 'bang' dat wij nog veel meer kunnen. 'Dit is het begin van hun streven; nu zal niets van wat zij denken te doen voor hen onuitvoerbaar zijn.'

Ons onderzoek gaat ver. Wij weten veel van hoog in de ruimte. Wij duiken tot erg diep in de zee. Dringen we tot bijna het geheim van het leven. We beheersen en gebruiken. Daar zit iets van Gods bedoeling in. 'Ge hebt hem bijna goddelijk gemaakt'.

Terecht: grote mens.

Groter

Was dit ons maar genoeg geweest. Tussen Genesis 1 en Psalm 8 staat de geschiedenis van onze val geschreven. Erg dicht in de buurt van dat mooie begin. We hebben het blijkbaar maar kort volgehouden. Nog groter wilden we worden. Niet onderdoen voor de Allergrootste. Dagelijks stuiten we op de droeve gevolgen. Variërend van lijdende

dieren tot dan-toch-maar-abortus omdat we - knap als we gemaakt zijn! - de diagnose al tijdens de zwangerschap kunnen stellen. Veel mogelijkheden gaf God ons maar door mensenhanden en -hersens worden ze vaak misbruikt.

We weten blijkbaar niet meer om te gaan met onze grootheid. Die bedreigt ons zelfs en tast de wereld aan. We maken heel wat kapot. En aan God denken we liever niet. De Grootste is uitgebannen uit ons denken, heeft geen plaats in onze beleving.

We zien slechts natuur, geen Schepper. We bestuderen mooie dingen maar schenken geen aandacht aan Hem die ze bedacht heeft. We werken met modellen, verdedigen hypothesen en belijden de naam van de HERE niet.

Want dan moet je klein worden. En dat kunnen wij in onze grootheidswaan niet meer.

Grootste

Houd je bij Psalm 8. De mens in het geloof. Dan maak je de mens en zijn wereld niet meer los van de Schepper. Of je nu naar boven kijkt of omlaag, Hem kom je overal tegen. En dat doet een mens goed. En belangrijker: het doet recht aan God.

Ook in deze geschonden wereld kan Bij zichtbaar worden en blijven. Je kunt voorkomen dat je aangestoken wordt door denken waarin Hij geen plaats heeft. Hem dagelijks tot je laten spreken helpt echt. En anders? Als je op de verkeerde manier groot wilt blijven? Dat kan de Allergrootste niet dulden. Daarom kent de Schrift dat woord over het weerstaan van de hoogmoedigen.

Want wie is er nu echt groot? 'O HERE, onze Here, hoe heerlijk is uw naam op de ganse aarde.' Daarmee begint en eindigt het lied waarin de grote mens buigt.

W wandelen met God

Het anker zelf zie je niet. Het ligt ergens **diep** onder het **water**. In de **zeebodem**. Daar steekt het met kracht in de **grond**. Maar je Pet er niks van. Het **enige** dat je **zien kunt** is een **kabel**. Die **loopt** vanaf het dek over de reling.

En dan eindigt het in het **water**. Iemand die het **niet weet**, zegt: **hé**, wat **gek** een **stuk touw** in het water. Ja, **zegt** de schipper: Maar je leven hangt er vanaf.

Mijn leven?

Ja hom, **kijk maar**. En hij laat je **zien** waar dat **touw** naartoe leidt. In **gedachten loop** je langs het touw naar **beneden**. Diep onder de **golven** daar zit het **anker**. **Veilig en vast**. **Loop zo eens in gedachten** langs het touw... naar boven. Daar is ons anker.

Uit het oog, uit het hart?

Daar is **ons anker**. Want daar is Jems. Maar **hou dat nou maar** eens vast. Dat is moeilijk. Want je ziet Hem niet. Als Hij naar de hemel gaat **staat er**: Een **wolk onttrok Hem aan hun ogen**. De **deur gaat dicht**. En wat er **achter** is, ja dat weet je **niet**. En als de **deur dicht** is, denk je daar ook vaak **niet aan**. Zo gaat dat **toch**. Iedereen weet dat. Zo gaat dat als de leraar de **klas uit** is.

Hij **doet de deur** achter zich dicht en je bent **onder elkaar**. Dan **denk je toch niet meer aan die man**. Hij is weg.

Zo gaat het **trouwens niet** alleen op school. Volwassen mensen **reageren** net zo. **Kijk eens wat** er gebeurt bij **Mozes**. Hij gaat **de berg op naar God**. Om de stenen tafels te ontvangen. Maar wat gebeurt er beneden? Mozes verdwijnt uit het **zicht**. En na een paar dagen zijn ze **hem**

kwijt. Wat er met Mozes gebeurt is, weten **we niet**. **Kom op**, Aäron, steek je handen uit je mouwen. En het wordt een **feest** achter Gods rug. **Zo gaat dat**. Het **doek valt**. De **deur** gaat dicht. En je denkt **niet meer** aan wie er **weg** is. Je weet **immers** niet wat **er gebeurt** achter die deur. Zo **ging** het na Jezus' hemelvaart.

Een **wolk onttrok Hem aan** onze ogen. Het **doek valt** achter Hem dicht. En wat **doe je** dan? Ja, van lieverlee ga je Hem **vergeten**. Dat zie je in de wereld om ons **heen**.

Wat er **achter** die deur is, wie denkt **daar** aan? Wie is daar met zijn gedachten in de hemel?

Het gebeurt hier **op** deze wereld. En die houding **kwam** er ook **in de kerk**.

Waar blijft de belofte van zijn komst? Hij zou **terugkomen net zo** als Hij **heengegaan** is. Waar **blijft Hij** dan?

En in de **kerk zijn** ook veel mensen met hun **hart** hier **op deze aarde**.

Hier en op deze wereld.

Een **wolk onttrok Hem aan hun ogen**. Daarom kijken onze ogen ook meestal **vooral** naar wat hier gebeurt. En we **kijken** onze ogen uit. Maar wat gebeurter met ons hart? **Waarom is het niet daar?**

Je hart in het heiligdom

Waarom zou je hart daar **zijn**? Nou omdat alles daarvan afhangt. **Soms** gaat de **deur dicht**, maar je **aandacht verslapt niet**. **Nee**, dan blijf je met je **hart** bij wat daar gebeurt. **Hoe gaat het daar achter die deur?** Ik denk aan die vluchteling uit Iran. Daar **had** hij geen leven. Daarom vluchtte hij weg. En hij **kwam aan op Schiphol**. En hij **vroeg** **asiel**. Mag ik hier blijven? En dan moet er beslist worden. **Eerst** een voorlo-

pige beslissing.

Dus er moet overlegd **worden**. De **deur van het kantoor** gaat dicht.

Maar die **asielzoeker beseft** Daar gebeurt het nu. Daarbinnen **wordt** overlegd. Daar valt de beslissing over mijn leven.

De deur is dicht. Maar zijn hart is daar **achter die deur**.

Waarom zou je hart in de hemel **zijn**? **Nou**, omdat alles daar van afhangt. Of **voelen** wij **ons** niet **zo'n vluchteling**? Hebben wij geen **asiel** nodig? Best **kans** dat we **ons** dan **verkijsen** op de situatie.

Let **maar eens op**, hoe de Here dat uitgebeeld heeft. Vanaf het begin. Hij had Zijn paleis onder Israël. De **tabernakel**, later de **tempel**. En **binnen** in dat paleis was de troonzaal. Het heilige der heiligen. Daar **troonde** God. God **die rechtvaardig** is en barmhartig. Die de **schuld straft** en zonden verzoent. Daarbinnen daar viel de **beslissing**. Op het **verzoendeksel**.

Maar wie mocht daar eigenlijk **binnenkomen**? Niemand. Niemand kon bij die Koning komen. **Verboden** toegang. **Eigenlijk** zei de **Koning al** **w e** voordat je binnen **was**. Behalve...

Ja, **één** man mocht er **komen**. En dan **één keer** per jaar. De hogepriester. Maar dan moest hij bloed bij zich hebben, **Kam** nu **maar** binnen, zei de Koning. Het offer is **straf** voor de schuld. Daarom is het bloed vergeving van de **zonden**. Kom **maar** binnen, zei de **Koning**. En iedereen zag dat in **Israël**. Daar gaat de hogepriester naar **binnen**. Het voorhangsel valt achter **hem** dicht. Maar je wist: Nu gaat het **er om**. **Daarbinnen** valt de beslissing. Over **ons allemaal**. Een beslissing op leven en dood. **Krijgen we asiel**

of niet? Wat belangrijk was die dag. Daarbinnen gaat ons leven voor anker. Het voorhangsel viel dicht. Je zag **de hogepriester niet meer**. Maar je was daar met je hart. De Koning zegt ja tegen ons. Asiel voor ons arme zondaars. God neemt ons aan. Ons leven voor anker bij Hem.

Het anker is veilig en vast

Voor anker. Maar hoe vast lag dat anker? Een jaar later moest die hogepriester er weer heen. Weer met een offer. Hoe zit dat? Lag dat anker dan niet vast. Moest het telkens opnieuw uitgeworpen worden? Ja, eigenlijk zou je het best w kunnen zeggen.

Telkens opnieuw ging de hogepriester naar binnen. Maar hij kwam ook weer terug. En dan volgend jaar weer. En na jou kwam je zoon. Jaar op jaar. Zo ging het de priesters van Aäron. Zij gingen naar binnen. Met het offer.

Asiel voor heel het volk. Een leven voor anker. Maar het waren eigenlijk maar kleine ankertjes. Je bleef bezig.

Daarom moest er een andere komen. Een zoals Melchizedek. Een keer komt hij. En dan moet het gedaan zijn.

Ja, en dan voel je wat er gebeurt bij Zijn hemelvaart. Zijn werk hier zit erop. Het offer is klaar. En dan gaat Hij weg. Maar waar gaat Hij heen? Hij gaat naar de Koning. Naar de echte troonzaal. Want daar in de tempel, ja dat was maar een troontje. Een modelletje van de grote troon. Het echte werk gebeurt daar in de hemel. Daar woont de Koning. Daar ging Hij heen. En een wolk onttrekt Hem aan hun ogen. Het doek valt achter Jezus. Het voorhangsel sluit zich. En dan? Wat gebeurt er dan? Wat gebeurt er achter dat voorhangsel? De deur is dicht. Maar we weten wat er gebeurt. Dan staat Hij daar voor & troon.

En ik zag een Lam staan als geslacht. En het kwam en het heeft de boekrol aangenomen uit de hand

van Hem die op de troon gezeten was. De Koning zegt ja tegen ons. Asiel voor ons arme zondaars. God neemt ons aan. Ons leven voor anker bij Hem.

Wat is het nodig dat we dat tegen elkaar zeggen. Want anders verlies je nog weer het houvast. En wat gebeurt dat ook in de kerk vaak. Een wolk onttrok Hem aan hun ogen. Daarom kijken onze ogen ook meestal vooral naar wat hier gebeurt. En u voelt wel aan, daar kan je je dan behoorlijk op bekijken. Neem een schip. Het ligt aan het anker. Maar de zee gaat te keer. Soms denk je: we vergaan. Al uw baren en golven gaan over me heen. Er komt een passagier op het dek. Hij zegt: Wat denkt U, komen we hier doorheen?

En de schipper zegt: We liggen voor anker. Wees maar niet bang. Je ziet het niet. Alleen dat stuk touw daar. Maar aan het eind, daar zit ons houvast.

Dat is het evangelie van vandaag. De zee van de wereld gaat te keer. Soms denk je: we vergaan. Al uw baren en golven gaan over me heen. En je ziet en hoort de vraag in het leven van velen: Komen we hier doorheen? Het antwoord van Christus is: Wees maar niet bang. Je leven ligt voor anker.

Je ziet het niet. Alleen de belofte van Christus. Maar aan het eind daar zit ons houvast. Achter het voorhangsel. Daar mag uw hart zijn.

Maar soms, dan gaat de zee helemaal niet te keer. Dan is het heerlijk op zee.

Je geniet ervan. Er komt een passagier aan & k. Hij ziet een eind touw. En hij denkt: wacht eens, zo komen we nooit vooruit. Weet hij veel wat er aan het eind van dat touw zit. Dus wat doet hij: Hij pakt een bijl en kapt de kabel los. En ja, dan drijft de boot. Eerst rustig. Later wild. Hij raakt op drift.

En niemand die hem stuit. Hij slaat te pletter.

Stom hè. Je zal toch het ankertouw doorkappen!

Dat gebeurt, als je hart niet meer

daar is. Hij daar, wij hier. Wie hier. Hij daar. Dan zeg je op het laatst alleen nog maar: Wij hier. Want je ziet Hem niet. En daardoor denk je ook niet vaak aan Hem. Wat heb je daaraan, dat Hij in de hemel is?

Hopen is voor anker gaan

En toch: het blijft onzichtbaar. Ja. Dat is nou eigen aan een anker. En daarom noemt God de hoop ook een anker. Dat is nl. hopen. Je ziet het niet. Het geloof is de zekerheid van de dingen die men hoopt. En het bewijs van de dingen die men niet ziet. Een wolk onttrok Hem aan onze ogen. Maar wat doe je dan? Vaar je verder met deze ogen als je kompas? Of blijf je met je hart bij Hem? Dat is hopen.

Misschien zou u dat geen anker noemen. Want hopen daar zit bij ons altijd iets in van onzekerheid. Als het nou maar doorgaat! Ja, zo zit die asielzoeker te wachten. In spanning. Zou ik mogen blijven? Ik hoop het maar. O alsjeblieft, laat ze me een plekje geven hier. Zo hoopt een christen niet. Waarom niet? Nou, omdat we de hogepriester kennen. Jezus. Die midden in ons leven kwam staan. Die ons, zijn broeders, in alles gelijk geworden is. Die ook meevoelt met onze zwakheden. Die ons de liefde van God gebracht heeft. Ja, die ons zelf de weg naar de troon gewezen heeft. Daar moet je zijn, zei Hij. En als je daar heengaat, zal ik zorgen dat de Koning je aanneemt. Vertrouw daar maar op. Dat is christelijke hoop. Veilig en vast.

Daar wij dan zo'n hogepriester hebben, laten we dan toegaan tot de troon van de genade. Natuurlijk het blijft onzichtbaar. Maar Hij heeft toch ook iets laten zien van wat er achter het voorhangsel gebeurt. Daarvoor gaf Hij dat model hier op aarde. En Hij heeft precies uitgelegd hoe het toegaat bij Gods troon. Kijk hier het heilige der heiligen. Hier is de troon: de ark. Met het verzoendeksel. En hier het heilige. En tussen die twee het voorhangsel. En nou komt de hogepriester

die heeft geofferd. En Die komt met het bloed door dat **voorhangsel**. En dat sprenkelt hij op het **verzoendeksel**. En zo **verzoen** ik de zonde. Zo zeg Ik de grote Koning ja **tegen** zondige mensen. En er was een dag dat ze dat vierden. En er kwam een &g **dat** Hij het waarmaakte. Ze zagen de hogepriester **gaan**. **Maar we** kennen **Hem**. Hij is geen vreemde. Hij heeft onder ons gewoond. **Alleen** Hij **was** nu hier klaar. En toen ging Hij **naar** het heilige der heiligen. En een wolk onttrok Hem aan **hun** ogen. Het **voorhangsel** viel achter **Hem** dicht. Maar je weet hoe het daarachter toegaat. Hij heeft het **anker** vastgemaakt aan de **troon** van **God**. Onzichtbaar. Dat wel. Maar **die** troon **staat** eeuwig vast. Dat zegt veel over het anker **van** jouw leven. Het is veilig en vast.

De harten omhoog

Veilig en vast. Jan dat zeg **ik ook**, als **ik zie** waar mijn hoop naar toe leidt. In gedachten loop ik langs het **touw... naar** boven. Daar is ons anker. Eigenlijk **moet** je dat tekens **weer** doen: Met je gedachten langs dat touw naar boven. Want **ons** hart blijft zo gemakkelijk hier **haken**. En wat er achter die **wolk** gebeurt, tja, het houd je niet bezig. Het **voorhangsel** viel **weer** dicht. **Maar** daarom: De harten omhoog. Waar Jezus Christus is. Natuurlijk, **daarvoor** gaan we naar de kerk. Ja, maar niet alleen daar je hart omhoog. **Ook** als je **midden** in het leven Staat. De harten omhoog. Zoals die asielzoeker. Zijn hart is achter die deur: Daar gebeurt het. **Mijn** leven hangt er vanaf. Zo zoeken wij asiel. Ja toch? Een thuis voor **een** leven in ellende. Laat ons hart daar achter dat **voorhangsel zijn**. **Nee**, niet in onzekerheid: Als het maar goed komt. In vertrouwen. Hoop op God. We kennen Hem toch. **Kijk**, en als je

hart **daar is**, dan komt er verwachting **in je leven**. Straks, **dm** gaat de deur open. En dan zegt Hij: Kom maar. Kom maar binnen bij de Koning. Hij zegt ja tegen je. Ik **was** wel weggegaan. Maar dat **was** nodig **om** plaats voor **jou** te bereiden. **Ik** ben je dus alleen maar vooruitgegaan. Een voorloper. Zo werkt de hoop in een **christenleven**. Het is een anker dat Christus vastgemaakt heeft aan de troon van God. **Maar** dat niet alleen. Ik voel dat Hij daar aan Zijn kant trekt. Daar op de **troon**. **Daar** trekt Hij mijn leven **naar** Zich toe.

W.L. de Graaff

Nieuw uitgekomen

Samen stil voor God. Bijbels dagboek voor gehuwden (derde druk), geschreven door ds. G. Grutter (vrijgemaakt gereformeerd predikant te Rijsburg). De Vuurbaak, Barneveld, f 24,90 (141 blz.).

Het kruis van Christus, van Adrew Murray (bekend zendeling, schrijver en staatsman, 1828-1917). Het betreft een uiteenzetting van 19 passages uit het N.T. over het kruis van Christus, waarin de diepte van Zijn liefde wordt belicht. Gazon Uitgeverij, f 21,50 (168 blz.).

Uit het leven van... mannen en vrouwen uit het O.T., beschreven door Maps de Weeger. Ouder andere de levens van Jacob, Mozes, Hanna, Job, Habakuk en Haggai komen aan bod. Gazon Uitgeverij, f 21,50 (264 blz.).

Uitzien naar Jezus, door ds. J. Wesseling (vrijgemaakt predikant te Ede). Het betreft een brochure uit de Scala-reeks, waarin allerlei thema's rondom de wederkomst van Christus aan bod komen (tweede druk). De Vuurbaak, Barneveld, f 16,75 (134 blz.).

Een venster op onze toekomst, door dr. F.F. Vellema (in 1980 gepromoveerd met The Communication Process of a Church, een analyse van het evangelisatiewerk van de synodaal Gereformeerde Kerken). Vragen als 'Wat hebben Islam, Boeddhisme en New Age te bieden?' en 'Wat zegt de Bijbel over uitverkiezing, wederkomst en het 1000-jarig rijk?', komen in het boek aan de orde. Kok Voorhoeve, f 19,90 (157 blz.).

Achtergronden

Tot dusver hebben wij aandacht gegeven aan gedachten binnen de anglicaanse kerk. Deze Engelse **staatskerk stelt er haar eer in om in tal van (in de geschiedenis openbaar geworden) controversen de 'middenweg' (de 'via media') tussen de uitersten te zoeken en aan te bevelen. Het is onze bedoeling te verhelderen in welke gedachtensfeer het Engelse evangelicisme is gegroeid. Het is de anglicaanse sfeer van de tolerantie en het compromis. In dit tolerantie-klimaat functioneert een specifiek denkkader, dat wij met een bekende onderscheiding zouden kunnen noemen het kader van 'de fundamentele en niet-fundamentele geloofsartikelen'. Dat wil zeggen: er is een aantal primaire geloofs-uitgangspunten, die als grondslag van de evangelische geloofsovertuiging buiten discussie zijn. Daarnaast bevindt zich een groot aantal zaken, die als **secundaire** zaken meer dan één interpretatie toelaten en die het verdienen om in een geest van tolerantie besproken en gepraktiseerd te worden. Wij willen trachten de bespreking van dit onderdeel in dit artikel af te ronden.**

Onoplosbaar probleem

Vorige week gaven we een korte schets van de groei van onze confessionele geschriften. Wie zich die ontwikkeling indenkt, moet wel tot de conclusie komen dat de leer van de kerk, in de confessie geformuleerd, de noodzakelijke of

essentiële (resp. fundamentele) geloofsartikelen ons presenteert. Alle begrip voor nuancering, reliëf, context en ontstaanstijd is niet in staat ons ertoe te verleiden de geloofsartikelen kwantitatief op te delen in twee afdelingen van noodzakelijke (fundamentele) en niet-noodzakelijke, indifferente (niet-fundamen-

tele) artikelen. Kortom: het schema van McGrath (en vele anderen), dat ons wil doen onderscheiden tussen primaire en secundaire zaken terzake van het geloof en de structuur van de kerk, is in de praktijk volstrekt onbruikbaar. Niemand is uiteindelijk in staat de 'hoofdwaarheden' van het christelijk geloof uit het geheel van de 'waarheden' te lichten.'

Wij geven een aantal voorbeelden om de onmogelijkheid van het onderscheiden tussen 'hoofdwaarheden' en 'waarheden' te bewijzen.

1. Men kan zeggen: hart en longen zijn in het menselijk lichaam fundamentele organen. Nagels en tenen verdienen die titel niet. Maar wanneer iemand door een verwonding zijn teen beschadigt daardoor een bloedvergiftiging oploopt, is op dat moment de genezing daarvan een fundamentele zaak. Het feit dat nagels en tenen behoren tot het lichaam, is namelijk geen toekomstige zaak, maar een essentieel gegeven.

2. Ook wanneer wij het eens zijn over het feit dat de Bijbel ons in het Nieuwe Testament niet een kerk-structuur heeft voorgeschreven, is daarmee nog niet beslist dat de Bijbel ons niet verplicht tot een ingrijpend debat over het pro en contra van een bisschopsambt of de episcopale kerkstructuur. Juist de anglicaanse traditie kan ons dat duidelijk maken. Want de zaak van het bisschopsambt heeft alles te maken met de in artikel 7 NGB verworpen 'successie', alsmede met de geldigheid van de ambtsbevestiging (ordinatie) en met de rechtskracht van de sacramentsbediening.

We kunnen hier denken aan het verzet van de Puriteinen tegen de anglicaanse orde.³

Uiteindelijk heeft de episcopale kerkstructuur consequenties voor & leer van de rechtvaardiging? En J.H. Newman – de man van de 'via media'! – heeft ingezien dat deze weg een bedrieglijke droom is.⁵

3. Men zou kunnen zeggen, dat het geen fundamenteel of noodzakelijk geloofsartikel is om te geloven, dat de kinderen voor de doop vermoedelijk wedergeboren zijn. Dat is immers slechts een uitvinding of gedachtenspinzel van sommige theologen – een 'theologoumenon' zogezegd,

Op zijn punt zal er derhalve tolerantie moeten zijn, bij voor- en tegenstanders. Maar wanneer er een moment aanbreekt, dat iedere voorganger wordt verplicht om te geloven en te verkondigen dat de kinderen van het verbond voor 'wedergeboren' gehouden moeten worden totdat het tegendeel blijkt, is de strijd tegen een dergelijke verplichting vanaf dat moment een fundamentele zaak. Die strijd is fundamenteel, juist omdat de kwestie-opzichthet niet is. Valse leer bevindt zich als zuurdeeg in het meel (Mt. 16 : 6, 12; 1 Kor. 5 : 6-8; Gal. 5 : 8).

4. Wanneer iemand leert, dat de menselijke ziel na het sterven niet terstond tot Christus wordt opgenomen en vervolgens aanvoert, dat deze overtuiging slechts in een bijzin van antw. 57 HC voorkomt en dus niet op één lijn gesteld kan worden met de fundamentele waarheden van de twaalf geloofsartikelen, dan valt hierover tweeërlei op te merken:

a. wanneer de 'bijzin' geen 'hoofdzaak' vertegenwoordigt, waarom legt men dan zoveel nadruk op de bestrijding daarvan? Dermate veel, dat men zelf de trouw aan de ambtsbelofte (het ondertekeningsformulier) daarbij in geding brengt? b. het is niet het privilege van één persoon om uit te maken wat de

kerken als artikelen van het ontwijfelbaar christelijk geloof te beschouwen hebben. Trouw aan een ambtsbelofte is altijd en als zodanig een fundamentele zaak.

Wij hopen met deze praktijk-voorbeelden duidelijk gemaakt te hebben, dat de tweedeling ('fundamenteel' en 'niet-fundamenteel') in de praktijk onhanteerbaar en onoplosbaar is, juist vanwege de aard van de leer en – in samenhang daarmee – de aard van de kerkstructuur. McGrath maakt het zich dus al te gemakkelijk, wanneer hij stelt, dat naast de 'hoofdwaarheden' slechts secundaire zaken bestaan, waarover wij niet moeilijk moeten doen met elkaar. Immers – aldus McGrath – aan 'secundaire kwesties' verspilt men slechts zijn tijd, doordat men vervalt in 'kleinzielig gedibel': De evangelische beweging wil ons juist dáárvor immuun maken. Daarop rust haar 'succes' en haar aantrekkelijkheid', volgens deze schrijver.

Er blijft ons nog een aspect ter bespreking over.

Zijn er ook 'kernen'?

Kan men spreken van een 'kern-belijdenis'?

Daarmee bedoelen wij een kern, die als uitgangspunt functioneert voor een gesprek in het kader van een overleg om tot herstel van verbroken eendracht te komen.

Wanneer de apostel tegenover de veelsoortige wijsheidsspreuken van de Grieken aan de Korintiërs schrijft 'want ik had niet besloten iets te weten onder u dan Jezus Christus in die gekruisigd' (1 Kor. 2 : 2), dan hebben wij hier een authentiek kern-woord van de apostel, voor wie juist dit geloof om-trent de Heere Christus het beheersende motief van heel zijn verkondiging vormt. Elk gesprek over zijn prediking vindt daar zijn uitgangspunt.

Hetzelfde zou te zeggen zijn van

Paulus' oppositie tegen de judaïstische dwaalleer, welke oppositie een niet voor discussie vatbaar uitgangspunt heeft: 'Maar ik moge ervoor bewaard blijven te roemen anders dan in het kruis van onze Here Jezus Christus, door wie de wereld mij gekruisigd is en ik der wereld' (Gal. 6 : 14).

Dat zijn kernen, die als uitgangspunten van gesprek dienen. Dat is een geheel andere zaak dan het isoleren van een fundamentele waarheid uit het geheel van het openbaringswoord van God.

Zo zien wij ook b.v. K. Schilder in zijn pogen in gesprek te komen met de predikanten uit de Ned. Hervormde Kerk. Met het oog op dat gesprek kiest hij een kern-woord, nl. 'vrede door het bloed des kruises'.⁷

Schilder aanvaardde de idee van de 'kern-belijdenis', maar hij achtte het vervolgens onmisbaar om antwoord te ontvangen op de vraag: waarvan is nu deze kern-belijdenis de kern?

Schilder heeft ook van de twaalf artikelen van de Apostolische Geloofsbelijdenis gezegd, dat deze zijn als titels, die boven de later geschreven hoofdstukken van de leer ons gegeven zijn.⁸ In diezelfde lijn ligt het spreken van J. Douma over het Apostolicum.¹⁰

Zo krijgen we begrip voor de goed-calvinse bepaling in onze eigen kerkorde, die ons in artikel 47 o.m. zegt: 'Met kerken van gereformeerde belijdenis in het buitenland zal, zoveel mogelijk, kerkelijke gemeenschap geoefend worden.

Op ondergeschikte punten van kerkorde en kerkelijke praktijk zullen buitenlandse kerken niet veroordeeld worden'.

Deze bepaling is de opvolger van de bepalingen in de vroegere kerkorde over de 'middelmatige' dingen en de 'ceremoniën' (zie de toenmalige artikelen 62.86).

Zo weken ook de gereformeerden reeds eeuwenlang de zaak van de tolerantie te waarderen en te lokaliseren.

'Tolerantie' in het omgaan met de buitenlandse kerken. En ook 'tolerantie' in de omgang in de gemeente en in het kerkverband. Maar het is altijd een welomschre-

ven en gedateerde tolerantie. Dat is een van de verschillen tussen de gereformeerde praktijk en & gedachten over en ontwerpen van tolerantie bij de anglicanen, de humanisten, de remonstranten, de ethischen – terzake van 'geloof' en 'kerkord'.

Geen wonder dus, dat wij juist met het spreken over het anglicaanse tolerantie-'ethos' veel moeite hebben.

Maar daarover spreken wij volgen- de week uitvoeriger.

¹ 'Geloof en structuur' – wij zinspelen hier op de vanuit de Wereldraad bekende twee- slag 'Faith and Order'.

² Daarom is het te waarderen, dat T. Bradshaw een speciaal boek schreef over de 'kerk' vanuit anglicaans-evangelisch stand- punt. Zie noot 3 bij het eerste artikel in deze reeks.

Aan dit boek zijn genoeg vragen te stellen. Maar daar gaat het ons in dit verband niet om.

³ Zie HDTG 2, 378.

⁴ Vgl. H. Hirsch, *Geschichte der neuern evangelischen Theologie*, Band III, Gütersloh 1951, 303 w.

⁵ E. Hirsch, a.w., 310.

⁶ A. McGrath, *Evangelicalism and the Future of Christianity*, Londen 1993, 1W. 'petty squabbles'.

⁷ K. Schilder, *Ons aller moeder. Anno Domini 1935. Een roepstem beantwoord*, Kampen 1935, 70 vv.; VW, *De Kerk*, II, 209 vv.

⁸ K. Schilder, a.w., 72. VW, *De Kerk*, II, 213.

⁹ Wij bedoelen het belangrijke artikel van Schilder onder de titel 'Pluriformitis', *Ref.* 25, 94/5 (17 dec. 1949), VW, *De Kerk*, III, 330-335.

¹⁰ P. Jongeling e.a. (red.), *Hei vuur blijft branden. Geschiedenis van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) in Nederland*, Kampen 1979, 104 w.

¹¹ T. Bradshaw, a.w., 267, 297-98.

Beroepbaar¹

Kandidaten:

MA. van Leeuwen, Planetenweg 176, 1973 BK IJmuiden, ☎ (0255) 533451.

E.J. Oostland, Cellebroedersweg 2, 8261 GW Kampen, ☎ (038) 3317247.

H.J.J. Pomp, Saffierstraat 210, 9743 JN Groningen, ☎ (050) 5711969.

¹ Nieuwe opgaven en wijzigingen: W.L. de Graaff, ☎ (038) 3331201.

Intrede

Groningen – Op zondag 22 juni jl. deed ds. J. W. Roosenbrand te Putten intrede in de gemeente te Groningen-Oost. Hij werd in de morgendienst (aanvang 11.00 uur) door ds. C. van der Leest, predikant en ds. P.W. van de Kamp, emeritus-predikant te Groningen-Oost in het ambt bevestigd.

De intrededienst vond 's middags plaats (aanvang 16.00 uur). Beide diensten werden gehouden in de Oosterkerk, De Mirtekerk en de Kandelaarkerk waren die zondag gesloten.

Nieuw adres ds. Roosenbrand: Steiger 35, 9732 BV Groningen.

Adreswijzigingen e.d.

Alphen aan den Rijn * *Scriba*: G. van der Hoeven, Zwitserlandstr. 1, 2408 CN, ☎ (0172) 473613 (pag. 130).

Marienberg * *Scriba*: H.J. Mid- dag, Wicher Hentostr. 1, 7692 AL, ☎ (0523) 251859 (pag. 83).

Zuidlaren * *Scriba*: B. Oosterhuis, Ter Borch 24, 9472 RB, ☎ (050) 5095673. *Evang. comm.*: Meur. C. Olthof-Zuidhof, Hazelaarpad 4, 9471 SB, ☎ (050) 4094357 (pag. 68). Deze gegevens stonden in *De*

U UIT DE KERKEN

Reformatie nr. 35 abusievelijk ver- meld voor Kampen, onze excuses daarvoor.

Hoger Beroeps Onderwijsvereni- gingen * *Ad tempus Vitae (te Gro- ningen)*: Voorzitter: René Donker- broek, Soerabajastr. 16b, 9715 LS, ☎ (050) 5730266. *1e secretaris*: Rick Uringa, Peizerweg 1, 9726 JA, ☎ (050) 3137155. *Penning- meester*: Peter Veenstra, Herman Colleniusstr. 9a, 9718 KP, ☎ (050) 5711525. *2e secretaris*: Richard Plas, Nieuwe Ebbingestr. 30a, 9712 NL, ☎ (050) 3140632. *Alg. adjunct*: Rudi Hidding, Nieuwe Eb- bingestr. 30a, 9712 NL, ☎ (050) 3140632. *Scribaat*: Postbus 9701 BH, t.a.v. Rick Uringa (pag. 227). Persbericht

Ds. J. Borgdorff legt ambt neer Alphen aan den Rijn – Dominee J. Borgdorff heeft per 26 mei 1997 zijn ambt als dienaar des Woords van de Gereformeerde Kerk (vrijge- maakt) van Alphen a/d Rijn neerge- legd. De kerkenraad, de Classis Mid- den-Hollanden de deputaten van de Particuliere Synode van Holland- Noord hebben daar met droefheid kennen van genomen. Op 5 juni 1997 heeft de Classis Midden-Hol- land hem zijn bevoegdheid om voor te gaan in de eredienst en zijn titel als dienaar des Woords ontnomen. De reden voor het neerleggen van zijn ambt is dat Borgdorff zijn ambt onwaardig is geworden. (Zie ook pagina 799)

Geslaagd!

Geef de **Ronald-trilogie** van Ali C. Drost-Brouwer

Van f 36,95 voor maar f 17,50

Verkrijgbaar bij de boekhandel

Oosterbaan & Le Cointre B.V.
Postbus 25 - 4460 AA Goes - Telefoon 0113-215591

Het zou nogal vreemd zijn als in dezelfde tekst de één een **positieve uitspraak leest** en de ander een **negatieve**. Tussen 'ja' en 'nee' is een groot verschil. Het is 'welles' of het is 'nietes'. Toch leest de één in Richteren 1: 18, dat **Juda de Filistijnse steden Gaza, Askelon en Ekron heeft ingenomen** en de ander **dut dit niet gebeurd is**. Hoe kan de een 'ja' zeggen en de ander 'nee'? Kun je de Bijbel op dit punt nog wel vertrouwen? Wat is de boodschap van deze mededeling? Op die vragen zoeken we in dit artikel een antwoord.

De Nieuwe Vertaling (NBG, 1951) vertaalt Richteren 1:18 en 19 zo: 'Verder nam Juda Gaza met zijn gebied, Askelon met zijn gebied en Ekron met zijn gebied. En de HE-RE was met Juda, zodat hij het gebergte in bezit nam; maar hij was niet in staat de bewoners van de vlakte te verdrijven, want dezen hadden ijzeren strijdwapens'. Dus: de stam Juda nam de drie genoemde Filistijnse steden in. Maar de roomskatholieke Willibrordverta-ling luidt: 'Maar Gaza, Askelon en Ekron met bijbehorende gebieden, heeft Juda niet kunnen innemen'. Volgens deze versie nam Juda dezelfde steden niet in.

Juda verovert zijn erfdeel

Laten we eerst even stilstaan bij Richteren 1 in zijn geheel. Richteren begint met de woorden 'Het geschiedde na de dood van Jom...'. Deze inzet lijkt op die van het boek Jozua. Dat begint met: 'Het ge-

schiedde na de dood van Mozes...'. Deze gelijkenis is ongetwijfeld met opzet aangebracht. In het vorige boek was beschreven wat Jozua als opvolger van Mozes voor het volk had mogen doen. Onder zijn leiding waren de belangrijkste tegenstanders in Kanaän uitgeschakeld. Een coalitie in het zuiden was vernietigend verslagen; daarna ook een coalitie in het noorden. Er waren best nog Kanaänitische bolwerken over, maar het leeuwendeel van de strijd was al gestreden. Het beloofde land was toen onder de stammen verdeeld en men had voorlopig rust gekregen om aan de nieuwe situatie te wennen en het eigen erfdeel, voorzover gezuiverd van vijanden, te bezit te nemen. Maar na de dood van Jozua, begin 14de eeuw, wordt het tijd om het resterende gebied te veroveren. Iedere stam moet nu in zijn eigen erfdeel de overgebleven Kanaänieten verdrijven. Op Gods aanwijzing

mag Juda daarbij het startschot geven. Een duidelijk teken dat Juda de voornaamste stam zou worden en in Gods verdere heilsplan de eerste plaats zou innemen. Eerst krijgen Q prestaties van deze voorganger onder de stammen, J & S, alle aandacht (vss. 1-20). Daarna volgt een reeks korte notities over de meeste andere stammen. Juda bindt de strijd aan samen met Simeon. Het erfdeel van Simeon was helemaal binnen dat van Juda gelegen (zie Joz. 19:1). Er is veel positiefs over de strijd van Juda te vertellen: een overwinning bij Bezek en de verovering van Jeruzalem (vss. 4-8).

Dan volgt (vs. 9) een overzicht van de verdere gevechten, in drie etappes: (1) Juda bestreed de vijand in het centrale bergland van Judea, (2) in de Negev, dat is het Zuiderland, (3) in de Laagte, de kustvlakte tussen de Middellandse Zee en het Judeese heuvelland. In deze volgorde worden de gevechtshandelingen daarna ook beschreven. Aan het eind (vs. 18) komt de Laagte aan de beurt, die vandaag de dag globaal samenvalt met de bekende Gazastrook.

Welles/nietes

Zoals gezegd lezen vandaag een aantal vertalers en verklaarders het woordje 'niet' in vers 18: Juda heeft Gaza, Askelon en Ekron niet overmeesterd. Deze lezing is geen uitvinding van de laatste eeuwen, maar vinden we al in de oudste Griekse vertaling van het Oude Testament, de Septuaginta². Dit maakt het niet gemakkelijker. Want als zo'n heel oude vertaling dit vers al zo gelezen heeft, komt de Hebreeuwse tekst (zonder

'niet') wel wat wankeler te staan. J. G. van der Land³ schrijft bijvoorbeeld: 'In Richteren 1:18 staat in onze vertalingen dat de mannen van Juda Gaza, Askelon en Ekron innamen, terwijl in vers 19 vermeld wordt dat de mannen van Juda niet in staat waren de bewoners van de vlakte te verdrijven. Bijzonder onlogisch, omdat de drie genoemde steden in de vlakte lagen. In de Septuagintvertaling staat in Richteren 1:18 het woord NIET erbij waardoor het erop volgende vers begrijpelijk wordt. Het woord 'niet' is blijkbaar weggefallen in de grondtekst waarop onze vertalingen zich baseren. (...) Gaza, Askelon, Ekron en Asdod waren sterke steden in de vlakte waarvan in vers 19 juist gezegd wordt dat ze niet veroverd konden worden. Dat is onbegrijpelijk als de mannen van Juda Gaza, Askelon en Ekron ingenomen hadden. De Septuagint-versie moet de juiste zijn'.

De tegenstrijdigheid tussen vers 18 en vers 19b in de Hebreeuwse tekst (die door de Nieuwe Vertaling gevolgd is) is dus de reden om & Septuaginta hier de voorkeur te geven. En inderdaad – hoe valt te rijmen dat Juda drie steden in de Laagte veroverd en niet in staat is de bewoners van dezelfde Laagte te verjagen? Toch is aansluiting bij de Septuagint geen goede oplossing.

Tegen de tekst van de Septuagint (of: LXX) heb ik de volgende bezwaren: I Het is mogelijk dat de Bijbel vertelt wat er niet gebeurd is en melding maakt van een nalatigheid. Vgl. dit hoofdstuk vanaf vs. 2: de Benjaminiten hebben de mensen van Jebus niet verdreven, etc. Maar waarom dan maar drie van de vijf Filistijnse steden genoemd? Waarom zijn Asdoden Gat niet vermeld? In de LXX staat Asdod er wel bij, maar die naam is in Hebreeuwse handschriften nergens te bekennen.

2 De LXX heeft in vs. 18 niet 'innemen' maar 'in bezit nemen'. Ook in het Hebreeuws zijn dat twee verschillende werkwoorden. Er is dus meer verschil dan alleen het extra woordje 'niet'. De He-

breeuwse handschriften geven echter geen aanleiding aan een ander werkwoord te denken. De LXX maakt zich hier minstens verdacht.

3 Het is opvallend dat de Latijnse vertaling, de Vulgaat (die vaak op de LXX steunt), hier de positieve lezing heeft en kennelijk liever de ons bekende Hebreeuwse tekst heeft gevolgd.

Wie de Septuaginta aanvaardt, moet wel verklaren hoe in de ons bekende Hebreeuwse handschriften het woordje 'niet' kan verdwijnen. Een ongelukje bij het overschrijven? Maar dan is het vreemd dat geen enkel Hebreeuws handschrift de negatieve lezing heeft bewaard. Was het weglaten van 'niet' opzet? Dan zou de uitspraak van vs. 18 in zijn tegendeel veranderd zijn. Volgens sommigen is dat zo gebeurd om vs. 18 in overeenstemming te brengen met Joz. 15:45-47. Maar daar wordt het Filistijnse gebied niet door Juda veroverd, maar als erfdeel aan Juda & gezezen⁴. Bovendien zou & joodse overschrijven dan van geschiedvervalsing beticht moeten worden. Moest de goede naam van Juda worden bevorderd? Staat de geschiedschrijving in dienst van de glorie van de koninklijke stam Juda? Maar partijdigheid en aanzien des persoons zijn we van de overleveraars niet gewend. Had dan trouwens het woordje 'oiet' ook in vers 19b niet geschrapt moeten zijn?

Het lijkt er dus meer op, dat juist de Septuaginta een 'fout' heeft gemaakt. Waarschijnlijk is het woordje 'niet' opzettelijk toegevoegd. Deze verandering staat niet op zichzelf (ander werkwoord, 'Asdod' toegevoegd). Waarom zou de Septuagint een opzettelijke correctie hebben aangebracht? Misschien om vs. 18 in 'overeenstemming' te brengen met vs. 19b en met teksten als Joz. 13:2-3 en Richt. 3:3. Daardoor zou de vertaler het verhaal een schematiek van buitenaf hebben opgelegd. De geschiedenis is echter vaak grilliger – en boeiender – dan de scherm's waarin wij haar willen vangen.⁵

Nadere bestudering maakt het waarschijnlijk dat de Septuaginta de inhoud van deze tekst opzette-lijk gewijzigd heeft. Dat is op zichzelf niet zo vreemd, want dat komt in deze Griekse vertaling vaker voor. In het vervolg wil ik dus blijven uitgaan van de Hebreeuwse grondtekst om van daaruit de be-

weerde tegenstrijdigheid tussen vers 18 en vers 19b te benaderen.

Een goed begin...

Wat is het verband tussen de verovering van Gaza, Askelon en E h (vs. 18) en de opmerking dat Juda niet in staat was de bewoners van de Laagte te verdrijven (vs. 19b)? We hebben al gezegd: met vers 18 wordt de beschrijving van Juda's prestaties in drie fasen afgerond. Deze beschrijving was positief getoonzet; telkens kon van overwinningen gesproken worden. Hoe moeten we dan daarna vers 19 zien? Het is niet meer het vervolg van vers 18, ook geen toelichting of commentaar erop, maar een samenvatting van wat Juda bereikt had. 'De HERE was met Juda', zo begint het eindrapport. God betoonde Zich Immanuël: God met ons. Door zijn hulp kon Juda de oorlogen winnen, waar dat vermeld werd.

In het bijzonder noemt vers 19 dan het bergland. Dat kon Juda in bezit nemen. Die term 'in bezit nemen' wijst op de definitieve toeëigening van het betreffende gebied. Dat gold dus met name van het Judese hoogland. Dat gebied was ook het dunst bevolkt met vijanden, en daar konden de Judeeërs zich het gemakkelijkst vestigen.

Maar de samenvatting eindigt in mineur, en dat is al een voorspel op de doorgaande melodie van het tweede deel van dit hoofdstuk. Juda had zeker z'n best gedaan en had heel wat wapenfeiten op z'n naam staan, maar de veldtochten hadden uiteindelijk toch een open slot, beter gezegd: een negatief saldo. Want men was niet in staat om de bewoners van de Laagte te verdrijven; die hadden namelijk ijzeren strijdwagens. Na de hoogte van het bergland werd de laagte voor hen op den duur een afgangen neergang. Hoe was dat mogelijk? Was de Here op een gegeven moment niet meer met hen? Was Gods arm te kort of was Gods hulp alleen op willekeurige momenten

beschikbaar? **Bijbellezers** weten beter. A h het aan God lag, waren **ook** de **ijzeren strijdwagens** van die dagen geen probleem. Want Gods nabijheid en steun is maar geen vrome wens of ernstige bede alleen (zoals in het randschrift 'God zij met ons' van onze munten), maar een **zekere** belofte. Maar dan moet er van de andere kant **ook** openheid en vertrouwen zijn. **God** is met ons, zolang wij met Hem zijn (zie 2 Kron. 15: 2).

De slotsom moet dus wei zijn, dat de oorzaak van het laatste falen bij Juda zelf gezocht moet worden. Voordat **we** daar nader bij stil staan, moet eerst nog wat van de strijdwagens **gezegd worden**.

Ijzeren wagens

Voor ons besef **vormden** die wagens maar ouderwets wapentuig, maar **voor mensen** van toen was **dit** materieel huiveringwekkend **modem**.

Het waren wagens met **meestal** twee paarden ervoor, de houten wielen en de **wagenbak** waren met ijzer beslagen. In zo'n **wagen stond allereerst** de berijder, verder een soldaat **die** met een werpspies de vijand aanviel en vaak **ook** nog een derde soldaat, die de twee anderen met een schild beschermde.

Tegen een belegering van een stad kon **men** met de 'tanks' van die dagen weinig uitrichten. Maar in het open veld, op de vlakte, waren **die** strijdwagens de **grote** trots en kracht van de **Kanaänieten**, in dit geval van de Filistijnen die **daar** in die tijd waarschijnlijk al gevestigd waren. Daar hadden de Judeeërs niet van terug. Dat **gevecht moesten** ze verliezen of **durfden** ze niet eens aan.

In het bergland hadden ze niet met die **wagens** te maken gehad. Daar konden de paarden en wagens **ook** niet uit de voeten. Maar in de **Laagte boezemde** dit wapentuig hunodelijke schrik in. Toen ze die overmacht zagen, zonk hun de moed in de schoenen. Ze trokken zich terug en **staakten** de **strijd**.

Nu lezen we in hedendaagse commentaren geregeld de opmerking dat dit soort strijdwagens pas uit veel later tijd dateert⁶. Want in deze periode niet lang na de intocht verkeerde men nog **steeds** in het tijdperk van het **Laat Brons** en toen werd er nog maar heel **weinig** ijzer verwerkt. **Deze** wagens zouden eerst door de Assyriërs gebruikt zijn, op z'n **vroegst** in de achtste eeuw voor **Christus**. Dat zou betekenen dat **deze** wagens in Jozua en Richteren een anachronisme zijn. Dat overwinnelijke oorlogstuig uit later tijd zou **m een** veel eerdere periode **teruggeprojecteerd** zijn. De **lezer** moest op **deze** manier onder de indruk **komen** van de superieure kracht van Juda's tegenstander, ter verontschuldiging **van** Juda. Maar tegelijk zou op die manier de **feitelijke** toedracht van de strijd vertekend **zijn** en de historische betrouwbaarheid van het verhaalde aangetast. **Ook** zou het boek **Richteren** pas heel laat geschreven of in elk geval voltooid kunnen zijn. De late opkomst van ijzeren strijdwagens in de geschiedenis wordt echter **ook** bestreden. W.M. de Jong⁷ schrijft hierover: 'Uit Mesopotamische en Egyptische teksten is bekend dat tijdens Laat Brons ijzeren producten verspreid **waren** over het gehele nabije Oosten. Uit **Hethitische** bronnen **weten we** dat tijdens het Laat Brons de Hethieten de technologie **van** het winnen en bewerken **van** ijzer beheersten'. We moeten dus **goed** bedenken dat de overgang van de Bronstijd naar de **IJzertijd** geleidelijk is verlopen. Een aantal **eeuwen** lang zal het **gebruik** van brons en van ijzer **naast** elkaar bestaan hebben. Dat veel minder ijzer dan brons uit die overgangperiode teruggevonden werd bij opgravingen, is begrijpelijk. **Want** we moeten, om **nogmaals** met De Jong te spreken, er rekening mee houden 'dat ijzer honderden malen sneller vergaat dan brons: een bronzen **voorwerp** kan vrijwel onaangetaste eeuwen blijven bestaan, terwijl een ijzeren **voorwerp** **soms** binnen **een** jaar kan ver-

gaan tot een broze hoeveelheid veroest ijzer die na nog **een** jaar niet meer teruggevonden **wordt**'. Er is dus vanuit de archeologie of de cultuurgeschiedenis geen reden om te denken dat de **vermelding** van ijzeren **strijdwagens** in vers 19 een veel latere tijd weerspiegelen, zodat de historische beschrijving hier met een korreltje zout moet worden genomen. We kunnen deze toevoeging over de vijandelijke **aanvalskracht** serieus blijven nemen. Bier wordt geen excuus voor Juda geboden, maar een verklaring van zijn uiteindelijke falen.

Wel veroverd niet behouden

Juda was tegen die vervaarlijke strijdmacht dus niet opgewassen. Waarschijnlijk durfden ze het niet eens tot een treffen te laten **komen**. Ze voelden zich bij voorbaat kansloos. Zo konden ze de kustvlakte niet in **bezit** nemen. Maar volgens vers 18 hadden ze **toch maar** drie **Filistijnse steden** ingenomen in diezelfde vlakte tussen de **zee** en het bergland. Dat **lijkt** het tegendeel van vers 19 slot. **Strijden** beide verzen nu met elkaar of zijn de notities met elkaar te rijmen?

Ik zie geen echte tegenspraak nissen het een en het ander. Want de (belegering en) **inname** van een stad is nog wei iets anders dan een militair treffen in het vlakke veld. **Dat** weten we **ook** wel van de Tachtigjarige Oorlog in ons land. Door het **innemen** van een **aantal steden** heb je de oorlog nog **niet** gewonnen. En een ingenomen stad kun je ook weer prijs moeten geven, zoals Breda destijds. Zo **ging** het kennelijk ook bij Juda. **Vers 19b vertelt** waar het op uit liep. Er **was** heel wat gepresteerd op **militair** gebied, maar tenslotte ging het **bergafwaarts** met de voornaamste stam. Voor de **zwaarste** uitdaging **schrok** men **helaas** terug.

Hoe moet dan de relatie met vers 18 gelegd worden? Waarschijnlijk zullen we het ons ongeveer als volgt moeten voorstellen. Juda slaagde er in eerste instantie in drie

steden in de 'Gazastrook' te overmeesteren en te bezetten. **Mis-**schien door een verrassingsaanval of door een langduriger belegering. Maar van **verbanning of** verdelging van de inwoners of verbranding van de steden lezen we niets (vgl. vss. 8 en 17 over Jeruzalem en Horma). Blijkbaar is het erbij gebleven, dat Juda er een bataljon soldaten achterliet om de bevolking minder controle te houden. Maar de reden daarvan kunnen we alleen maar **gissen**. Het is **mogelijk** dat **men** daar een hogere **cultuur** en techniek aantrof dan bij eerdere veroveringen en dat men de bevolking spaarde om **bijvoorbeeld in de ijzersmeedkunst** ingewijd te worden.

In elk geval stond het enkel bezetten van een stad op gespannen voet met Gods gebod om de heidense inwoners uit te roeien of te verdrijven.

Bezetten is ook nog geen bezitten. Dat bleek vervolgens. Want de Filistijnen zullen de ruimte die hun nog gelaten was, uitgebuit hebben. Zo waren ze wel. En ze hadden een geweldige troef in handen: het modernste wapentuig van die dagen, de met ijzer **gepantserde** strijdwapens. Na kortere of langere tijd wisten ze hun **mannen te verzamelen** om Juda in een open veldslag tegemoet te treden. Zo keerden de kan sen en werden ze (weer) **meester** van het terrein. De drie **bezette** steden zullen tegelijk heroverd zijn.

...Nog maar het halve werk

Juda was vol goede moed begonnen, maar op het eind **zakte het helemaal in**. Moed verloren, al verloren. Een goed begin is nog maar het halve werk. Want het komt aan op **doorzetten** en volhouden, ook als het laatste **traject** het moeilijkste wordt. Maar bij Juda ging het na de **juichstemming** van het begin op den duur bergafwaarts. De spankracht van het **geloof** begaf het. Het ging van de **hoogte** naar om laag. Op het gebergte en in het heuvel land was er de ene **triomf** na de

andere, maar in de Laagte zakte de moed hen in de schoenen. Het **geloof** daalde naar het nulpunt, ook al had de Here zijn hulp toegezegd tegen inheemse volken met paarden en wagens (Joz. 17:18) en dat ook al metterdaad gedaan (vgl. Joz. 11:6 en 9). Maar er kwam nalatigheid in plaats van geloof. Zo komen we tegelijk bij de boodschap van deze tekst voor vandaag. Die **blijvende boodschap kan heel goed** samengevat worden met behulp van **Hebreeën 10:35-36**. De lezers van die brief dreigen moedeloos te worden omdat ze in het **geloof al zo veel narigheid moesten meemaken**. De schrijver **memooreert** dat en zegt: 'Geef dan uw vrijmoedigheid niet prijs, die een ruime vergelding heeft te wachten. Want gij hebt volharding nodig, om, de wil van God doende, te verkrijgen hetgeen beloofd is.' Ons is een **nieuwe** wereld beloofd, zoals het land Kanaän destijds **beloofd** was aan de **stammen** van Israël. Die wereld van straks is als belofte van God te geef. Maar we moeten er wel voor vechten, zoals Israël **via** moeite een strijd zich het toegezegd land moest **toeëigenen**. Voor ons is dat de dagelijkse strijd tegen alles wat ons van Gods rijk afleidt.

In die strijd is goed beginnen nog niet hetzelfde als overwinnen. Het is **fijn** en **mooi** om enthousiast je **ja-woord aan God te** geven en er hard tegen aan te gaan. Maar onderweg kan er heftig aan ons **getrokken** worden. Het kan verleidelijk zijn om voortijdig de wapens neer te leggen en een deal te sluiten met de gevaarlijke machten om je heen. Dat was de 'strategie' van de andere stammen vooral blijkens de tweede helft van Richteren 1. Het trieste slot van Juda's veldtochten kan tot zulke **wapenstilstanden** bij de anderen bijgedragen hebben. God Zelf doet geen half werk, weten we uit de Bijbel. Hij wil ook in ons leven de Eerste en de Laatste zijn. Hij wil van A tot Z Immanuel zijn: God met ons. Door zijn hulp kunnen we het **volhouden**, hoe

zwaar de **strijd** soms ook vdt. Zie dus op Hem, mals Juda en Simeon in eerste instantie deden. Want wie volharden zal tot het einde, die zal behouden worden.

¹ De Willibrordvertaling is uitgegeven door de Katholieke Bijbelstichting. De eveneens rooms Katholieke commentaar van J. de Fraigne op Richters-Ruth in de reeks 'De Boeken van het Oude Testament' (Roermond: Roemen, 1955) geeft deze 'negatieve' vertaling ook. Ze dringt trouwens ook in nieuwere commentaren door.

² De Septuaginta heeft in de Rooms Katholieke Kerk altijd meer krediet gehad dan onder protestanten (denk alleen al aan de overname van de zgn. apocriefe boeken, die wel in de Septuaginta waren opgenomen, maar niet in de Hebreeuwse Bijbel). Vandaar dat een rooms Katholieke vertaling eerder geneigd is een Septuaginta-variant te volgen dan een protestantse.

³ 'De waarde van de Septuagint-tekst', *Bijbel, Geschiedenis en Archeologie* 3/2 (juni 1996) 2-3. De Septuagint voegt de stad Asdod (met zijn gebied) als vierde stad toe. Het vers zouw vertaald kunnen worden: 'En Juda kreeg Gaza met zijn gebied niet in bezit, evenmin Askelon met zijn gebied, evenmin Ekron met zijn gebied, evenmin Asdod met zijn omgeving. En de Here was met Juda, en het kreeg het gebergte in bezit, want ze konden de bewoners van de Laagte niet verdelgen (volgens een andere tekst het kon de steden in de Laagte niet in bezit krijgen), omdat Rechab (& Filistijnse commandant?) die (=de Laagte) verdeelde'.

⁴ Zie over Jozua 15:45-47 ook mijn artikel 'Is Filistea ook Palestina?', in: R. ter Beek e.a. (red.), *Een sprekend begin. Opstellen aangeboden aan prof. drs. H.M. Ohmann*, Kampen: Van den Berg, 1993, 45-55.

⁵ Hiermee wil ik geen algemeen oordeel over de Septuaginta vellen, evenmin over de andere voorbeelden die Van der Land voor de waarde van deze vertaling aanvoert. Wel heb ik de stellige indruk, dat deze Griekse vertalers vrijer met de grondtekst omgingen dan de latere Masoreten. Zie voor de tekstkritische waarde van de Septuaginta bijv. & arbeid van E. Tov op dit terrein. Een beknopte samenvatting van zijn visie is te vinden in 'Tekstgetuigen en tekstgeschiedenis van het Oude en Nieuwe Testament' (m: *Bijbels Handboek 1: De wereld van de Bijbel*, Kampen: Kok, 1981, 240-246).

⁶ Bijv. B. Lindars, *Judges 1-5. A New Translation and Commentary*, Edinburgh: T&T Clark, 1995.

⁷ 'Jozua en de ijzeren strijdwapens', *Bijbel, Geschiedenis en Archeologie* 3/2 (juni 1996) 13-15; hij baseert zich op A.R. Millard, *Back to the iron bed: Og's or Procrustes'?*, Leiden: Brill 1995, 193-203 [SVT 61]. Zie ook *Illustrated Bible Dictionary I* (Illinois USA: Inter-Varsity/Tyndale, 1988) s.v. 'chariot'.

ZEND UW RIVIER, LAAT UW HEIL HEEL DE AARD' VERVULLEN

Impressie van een reis naar Calcutta, India

A.S. van der Lugt

Kerk wereldwijd

Elke eerste vrijdag in de maand vasten de **studenten van het Indiaas Gereformeerd Presbyteriaans Theologisch Seminarie in Canning, West-Bengalen. Onder leiding van ds. Sukrit Roy houden zij een nacht van gebed. De eerste vrijdag in februari van dit jaar was ik er bij. Tegen één uur's nachts begon de voorbede en men vroeg: vertel ons, hoeveel inwoners heeft Nederland, hoeveel procent daarvan is christen en wat zullen wij bidden voor Nederland en haar kerken?**

Bekering en vernieuwing

De vraag overviel mij. Het aantal Nederlanders wist ik wel: 15 miljoen. Dat aantal is hetzelfde als het aantal inwoners van Calcutta, één stad. Het aantal christenen? Het schoot mij te binnen, dat er geregeld rapporten verschijnen over kerkverlating en godsdienstigheid in Nederland. '30%', gokte ik, '...en afnemend', voegde ik toe met overtuiging. 'Ik zal u vertellen dat in Rotterdam, de stad waar ik woon, het gebeurt dat Gereformeerde kerken verkocht worden om tot moskee te worden'. Het was even stil, en ik vervolgde: 'Ik wil u menen om bekering en vernieuwing in de kerken in Nederland. Bidt God dat mensen mogen terugkeren tot de trouw aan zijn Woord en dat orthodoxe kerken gevuld worden met de Geest, die nieuw leven geeft.'

Gastcolleges

Samen met ds. W. Smouter van de

Nederlands Gereformeerde kerk te Breukelen bezocht ik drie weken lang de Love Presbyterian church in Calcutta, India. Al ruim 10 jaar heeft de gemeente van Breukelen contact met de dominee van deze gemeente en leeft zij mee met het evangelisatie werk in Calcutta en omgeving (zie ook de informatie in het aparte kader bij dit artikel). Onze eerste opdracht was het verzorgen van lessen aan het Theologisch Seminarie van deze kerk. Dat Seminarie staat in een dorp, Canning, ongeveer 50 km ten zuid-oosten van Calcutta. De studenten zijn van maandag tot vrijdag intern, leven en studeren in de school. Personeel zorgt voor eten en drinken, verzorging en bescherming. Gedurende de drie weken, dat wij er waren, werden geen andere colleges gegeven.

Calvinisme en Arminianisme

Ds. Smouter gaf college over Paulus' brief aan de kerk te Efeze. Di-

rect in het eerste hoofdstuk van deze brief wordt gesproken over de verkiezing in Christus. In de bespreking met de studenten bleek het 'reformed presbyterian' karakter van het Seminarie. Niet alle studenten gaven zich direct gewonnen aan de leer van de soevereiniteit van God. Bedenk daarbij, dat deze jongemannen komen uit kerken, die de afgelopen tien jaar ontstaan zijn door zending. Anderen zijn afkomstig uit christelijke kerken van verschillende confessie. Daarom werd er gewaagd naar het Calvinisme en het Arminianisme. De vijf punten uit de Dordtse Leerregels kwamen aan de orde en de historische situatie van dat moment in de Nederlandse kerken. Het gaat uiteindelijk om de vraag naar de genade: is God afhankelijk van mensen, of is het alleen genade, zoals de Reformatoren in de 16e eeuw in West-Europa hebben beleden? De leer van Gods soevereine genade blijkt geen West-Europese bijzonderheid te zijn, maar de inhoud van Gods Woord, zoals onder andere in de brief aan de Efeziërs blijkt. De twee leidende dominees van deze kerk, de broers Sukrit en Sujoy Roy, stellen het erg op prijs, dat vanuit Nederland op deze manier wordt lesgegeven aan de studenten. Zij ervaren het als een steun in de rug van hun eigen colleges. Toch werden het geen colleges Dogmatiek. In drie weken mocht ds. Smouter de eerste drie hoofdstukken Bijbeliezend met de studenten doornemen.

Wonderen en tekenen

Mijn eigen lessen had ik aangekondigd als Missiologie, de zendingsleer. Vanuit het boek Handelingen

der Apostelen wilde ik de weg van het evangelie van **Jeruzalem** naar Rome laten zien. Ik heb het **toege-**spitst op één speciaal thema: **hoe** komt de gemeente en vooral de apostel Paulus in **aanraking** met de Romeinse overheid? Het blijkt al bij **zijn** roeping, zoals beschreven in hoofdstuk 9, **dat** de Here hem **Ik-stemd** heeft om voor koningen te getuigen (vers 15 en 16). In de **loop** van de reizen zien wij Paulus in confrontatie met **proconsuls** als **Sergius Paulus** (op Cyprus) en **Galio** (in Korinte). In Filippi zijn wij in een Romeinse kolonie en in **Thessalonica** is de situatie **weer** anders. Daarna komen de hoofdstukken met Felix en **Festus** en tenslotte Paulus in Rome. ik had mij ten doel gesteld om de **Romeins-Griekse** achtergrond van het NT te laten zien. In deze lessen kwamen vooral vragen naar voren over de **manier** van Gods **werk** hoe verhouden zich de wonderen en tekenen tot het Woord? De studenten en de **predikanten** kunnen vertellen van verrassende **gebedsverhoringen**, wonderlijke genezingen en zij **vragen ook** om bevrijding van bezetenheid van **mensen** en huizen. Wat vindt u van de **gave** van de genezing, vroegen zij mij en mag je armbanden of ringen **dragen** met **geneeskrachtige** werking? Ook daar **zijn** kerken en gemeenten, die zich vooral voor laten staan op & buitengewone gebeurtenissen, die als legitimatie van de boodschap van **Christus** **gel-****den**. Maar de **naam van de Here** is niet alleen kracht. Ik zeg niet, dat het **geen** kracht is **in deze** tijd, en alleen maar in het tijd van het Nieuwe Testament. Juist daar in Calcutta en omgeving, **waar** op veel plaatsen het evangelie als nieuwe boodschap naar **hindoes** en **moslims** komt, bewijst de **Here** zijn goedheid in wonderen en tekenen. Maar het bloed van de Here rechtvaardigt mensen. Dat is een nieuwe rechtsverhouding, die de zondaar **als onschuldig voor** de HERE God stelt door de genadige toerekening, door middel van het geloof.

Bemoediging en verrijking

Het was **voor** ons een zeer bemoedigende en **verrijkende** ervaring. Bemoedigend om te merken, dat de rijkdom van het Gereformeerd zijn gedeeld kan worden met broeders en zusters op 8000 kilometer afstand. Verrijkend ook, omdat je ziet dat de Here grote dingen doet op een manier, die wij haast niet **mee** maken. Dat **heeft** stellig te maken met het verschil in situatie. Wij **leven** hier in een post-christelijke natie. De kerken lopen leeg, theologen gaan voorop in het ontkrachten van het **gezag van** Gods Woord en ik zie het als een oordeel over de kerken in het 'christelijke Westen', dat wij de bekeerlingen slechts per stuk kunnen tellen. Daar in Calcutta en omgeving werden in de periode april tot en met augustus 1996, drie **nieuwe** dochterkerken geplant, wat het aantal van 48 op 51 bracht. Het zijn **kleine** groepjes van 10 tot 15 mensen, die gedoopt zijn, maar het groeit en het leeft. In de **weken**, dat wij er waren, was het **getal** gegroeid tot 58 en in de diensten werd gevraagd of wij wilden bidden, dat de Here er **twee** bij wilde geven voor begin maart. Dan is het 10 jarig jubileum van de start van **Christ Mission Ashram**, de naam die zij gekozen hebben **voor** de organisatie van missionair en **diakonaal** werk. Men verwacht veel van de Here, men ervaart dat de Here groei geeft, en men zoekt naar de opbouw van een Gereformeerd, Presbyteriaans kerkelijk **leven**.

Gebed en verwachting

Eén van de dingen, die mij erg **ge-**raakt heeft is het **gebedsleven**. Ik vertelde al aan het begin van dit artikel over de nacht van vasten en bidden aan het begin van elke **maand**. De broeders en zusters bidden veel, geen autorit **wordt** begonnen **zonder**. Is het **niet** wat overdreven? Nee, **integendeel**. Het past in **hun** levensstijl van afhankelijkheid en **daadkracht**. Bidden en werken, dat zie je hen doen. Wij werden

vaak meegenomen op bezoek bij gemeenteleden in Calcutta en in de dorpen. We **gingen** daar niet zo maar heen om **thee** te drinken of te eten – dat natuurlijk ook – **maar** in de eerste plaats voor **een gebeds-**ontmoeting. Wij openden het Woord van de Here, hielden **een** korte overdenkingen vroegen wat wij in dat **gezin** aan de Here **zou-**den vragen. De mensen ervaren de nood van onrechtvaardige **behande-**ling door collega's op het werk, of de vraag of de Here bepaal& zonden wel wil **vergeven**, of de studie resultaten van de kinderen, of de onwil van zonen om in de kerk te **komen**, of de zegen op de oogst van de kleine akker die zij bewerken, of op de gezondheid van het vee rond het huis, – het zijn allemaal **zaken**, die concreet aan de H e re worden voorgelegd. In de kerkdiensten werd door de voorganger steevast **gevraagd** naar **zaken** voor de **voorbede**: de **knieproblemen** van die zuster, of de oogoperatie van een tante, de gezondheid **voor** de twee dominees uit Nederland, de welwillendheid van de lokale overheid om toestemming te geven voor de bouw van een kerk of het aansluiten van elektriciteit op het Seminarie. Niets is te **praktisch** om buiten het gebed te laten.

Gad gaat door

Misschien heeft het te maken met gebrek **aan** voorzieningen. Het is hier in Nederland **allemaal** w goed geregeld, wij hebben veel minder last van bureaucratie en corruptie, wij ervaren zoveel minder de afhankelijkheid in **het** leven, dat het **ge-**bed **daardoor** wordt **beïnvloed**. Is dat **geen verarming**? Verliezen wij zo niet het zicht op de **concrete** zegeningen en beproevingen, die de Here in ons leven brengt en die zo onderdeel **zijn** van het dagelijks leven uit zijn Vaderhand? In die zin wil ik spreken van een verrijking, die wij ervaren hebben in het **kon-**takt met deze broeders en zusters. En ook al is de situatie hier anders **dan** daar, het is zeer bemoedigend

om te zien dat de **Here** daar **grote** dingen doet. Dat geeft moed om hier **voort** te gaan in het volgen van de Here, **want wie** voihoudt tot het einde **zal** de **kroon** ontvangen.

Situatie en methode

Het verschil tussen hier en daar komt ook tot uiting in de **methode**. Ds. Sukrit Roy en de zijnen hebben een **totaalvisie**. Het begint met het **Woord**, dat verkondigd wordt. Dat raakt mensen en brengt hen **samen** in een gemeente. Er is een **evangelisatieteam** en een team voor de 'follow-up', de nazorg aan zoekers en belangstellenden. Dan moeten er ook opgeleide evangelisten en predikanten zijn, betrouwbare mannen, die het Woord uitdragen en uitleggen, publiek en in de huizen. Dus is er een **seminarie**. De **goedheid** van God gaat verder: er is een mobiel medisch team, dat gaat naar dorpen, waar geen dokter komt en geen ziekenhuis is. Bij de **veldkliniek** komen ouders en kinderen, met allerlei kwalen: eerst naar de dokter, dan naar de verpleegster om medicijnen te krijgen en tenslotte naar de dominee, om met **hem** om een zegen te vragen over deze middelen en om de Geest, die het leven in dienst kan brengen van de Here God. Landbouwprojecten worden opgezet, eenvoudige **beroepsopleiding** zodat jongeren leren hun brood te verdienen. Op een bepaalde plaats verschijnt naast het kerkgebouw een pand voor de behandeling en opvang van leprozen, terwijl ergens anders **sen** weeshuis wordt geopend. Het Woord **geneest** het beschadigde en vertrapte leven, zoals dat zoveel wordt gevonden in en om de stad Calcutta.

In deze stad staat een tempel van de godin Kaii, een gruwelijk zwarte **godin** voor wie elke dag geiten worden geslacht. Het is de godin van de afbraak en de destructie, die je maar beter te vriend kan houden. Het lijkt of zij **vrij** spel heeft in deze stad: het is chaotisch, vies, hard. Misschien is het mijn cultureel **vooordeel**, **mijn** afkeer van de

stoffigheid en het dramatische **verkeer** en de luchtvervuiling, vergeleken met het keurige, **opgeruimde** en overzichtelijke van de Nederlandse stad. Toch ik zie er ook de macht van de Boze in, die nooit op het echte **geluk** van de mensen uit is, maar op hun ondergang: de zwervers, bedelaars, armen in krotten, de **ongezonde** lucht. Daarom is het zo mooi om te zien, wat daar gebeurt. Vanuit de overtuiging, dat het Woord een kracht ten leven is, niet alleen voor de ziel, **maar** ook **voor** de samenleving, worden daar in geloof activiteiten opgestart, die gezegend worden, waar de mensen van opbloeien. Ds. Roy wordt steeds opnieuw getroffen door het visioen, dat beschreven **staat** in de profetieën van Ezechiël (hoofdstuk 47): vanuit het huis Gods **stroomt** een beek, die per meter groeit en die bloei geeft aan het land en de dieren. Het is de overtuiging, dat het Woord van God een kracht is, die verandert, mensen en gemeenschappen van mensen. Ds. Roy wil de zo graag, dat wij aan de studenten (in het Engels) het lied zouden leren, dat spreekt **over** de rivier van de Geest:

Kom, Jezus kom, vul dit land met uw heerlijkheid.
Kom Heil'ge Geest, stort op ons uw **vuur**.
Zend uw rivier, laat **uw** heil heel de aard' vervullen.
Spreek **Heer** uw woord, dat het licht overwint. (E&R 386)

Dat is zijn en onze bede.

Lessen?

Ik heb mij afgevraagd wat ik ervan **kan** leren voor het **missionaire** werk in Nederland. Niet zoveel: onze hele maatschappij is **doortrokken** van vangnetten en mogelijkheden om te overleven. Ik zeg niet, dat er hier geen armoede is, of zwervers zijn. Ik heb ook de wens voor een **diakonaal** opvanghuis in Rotterdam, maar **toch**; je wordt **het** **zoveelste** loket in de sociale voor-

zieningen. Mogelijk wordt de noodzaak van christelijke actie in de **toekomst** urgenter. De overheid bezuinigt en treedt terug, achter de **gordijnen** en **openlijk** op straat **kun** je leed tegen komen, dat vraagt om christelijke liefde. Maar wat moet ik met een mobiele veldkliniek in Nederland? Hoe krijg je 1000, 1500 mensen bij elkaar op een **evangelisatierally**? Wij **leven** in een **geïndividualiseerd** Nederland, waarbij geloven een privé-zaak is geworden, waar de mensen je folders achteloos aanpakken of zelfs dat niet eens. Je bent één van de velen op de markt van welzijn en **geluk**. Wij moeten **zoeken** naar passende methoden hier. **Wel** heb ik geleerd, dat deze mensen vol ijver zijn voor hun missie. Zij schamen zich het evangelie niet en gebruiken elke gelegenheid om de **boodschap** te brengen: een **rit** in de bus, een half uur wachttijd in een haven, het zijn **allemaal** momenten waarop het evangelie gebracht werd en mensen luisterden.

Kerkdiensten

Tenslotte wil ik nog iets **vertellen** over de kerkdiensten, die wij mee mochten maken. Elke zondagmorgen worden in de woonkamer van ds. Roy twee diensten gehouden: een **Bengaalstalige** dienst om 10.00 en een **Engelstalige** dienst om 11.30 uur. 's **Middags** bezoeken de dominees dochterkerken in de dorpen, waar de studenten als evangelist de diensten houden. Elke woensdagavond is er nog een kerkdienst en zowel zondags als woensdags wordt er gegeten met de aanwezigen na afloop **van** de diensten. Wij mochten **voorgaan** in de bediening van het **Woord** en in de gebeden en telkens nodigden zij ons uit om **aan** het slot de zegen van de Here op te leggen. Elke **keer** was er ook **weer** de gelegenheid voor gasten om zich voor te stellen en als het gasten uit het buitenland waren (veel Koreanen) dan werd een lied **in** de eigen taal erg op prijs gesteld. Ds. Smouter en ik hebben wat afge-

zongen in het Nederlands.

Je ziet hoe de basale **Bijbelse** elementen **van de liturgie** aanwezig **zijn**, terwijl je vervolgens **de** verschillen opmerkt. De dienst begint anders: ongeveer een half uur **á** een kwartier van tevoren begint de predikant met **liederen** te zingen **en** op te **geven**, terwijl de leden **en** de gasten **binnenkomen**. Ieder doet een stil **gebed**, alvorens mee te gaan zingen. De voorganger praat de liederen **aan** elkaar en brengt de blijdschap om de **liefde** van **God** onder woorden. Hij roept 'Amen!' en 'Halleluja' tussendoor en strekt **zijn** handen te **hemel**, klapt of geeft klappend op de kansel de maat aan. Ik mis de psalmen als wij voortdurend geestelijke liederen uit de **angelsaksische** traditie zingen, maar de **overgave** is niet minder dan de overgave van een goed **gevulde kerk** in Nederland, die de Geneefse melodieën zingt onder begeleiding **van** een krachtig **orgelspel**. De wet wordt niet gelezen, in **alle** diensten wordt met **elkaar** hardop de Apostolische geloofsbelijdenis opgezegd. Een diaken of een ander lid doet de

lezing uit de Bijbel, de leden worden ook ingeschakeld bij het **inzamen van de gaven**. Na de collecte gaat **de voorganger of de prediker voor in gebed** van dank. Dan worden de **gaven** opgedragen aan de Here, met de **bede dat** de Here het geld wil gebruiken in de activiteiten die passen bij de **voortgang** van zijn Rijk. De verschillen zijn niet **zo groot**, dat de vervreemding optreedt. Integendeel, je **voelt** je ondanks de verschillen **met elkaar verbonden**. **Sommige** dingen **zou** ik ons toewensen, **andere zou** ik hen toewensen. Gezamenlijk hebben wij het **Woord**, dat **gelezen, uitgelegd** en toegepast wordt in het **centrum** van de eredienst. En tenslotte is het Woord, Jezus Christus, zelf,

die als Heer over alle volken en als Hoofd over de wereldwijde **kerk**, zijn gemeente vergadert in de eenheid van het ware geloof. Dat hebben wij ervaren en dat dringt tot **dank** en verlangen. Want dit is een voorproef **van straks**, als alle volken en talen en naties verenigd zijn in de aanbidding van het Lam:

Eens zai op de grote morgen blank en bruin worden vereend.
Kleur of ras is niet **belangrijk** maar **Gods gunst aan ons** verleend.
Wie zal op **die grote morgen** buigen **voor** die majesteit?
Wie zal op **die grote morgen** vluchten voor die heerlijkheid?
(E&R 112)

PHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN

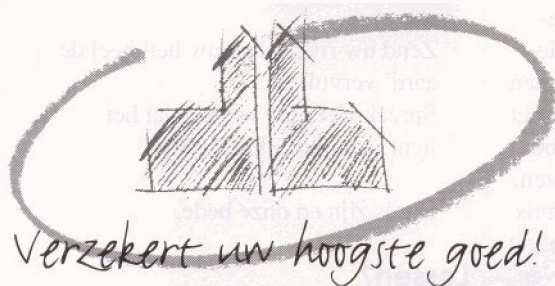
BOEKHANDEL
Uw boekenbestellijn 010-4820488

VAN RIETSCHOTEN

Keizerswaard 8, 3078 AM Rotterdam. Winkelcentrum Keizerswaard

PHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN • VAN RIETSCHOTEN

donatus

Verzekerd zijn bij Donatus is een geruststellend gevoel.
Al sinds 1852 dé verzekeraar voor uw kerkelijke eigendommen,
maar ook voor al uw andere verzekeringsaangelegenheden.
Vraag vrijblijvend onze brochure of offerte of maak een afspraak voor
een vrijblijvend persoonlijk gesprek.

Postbus 500
5240 AM Rosmalen

Hoff van Hollantlaan 8
Tel. 073 5221700 • Fax 073 5221717

GELOOFWAARDIG VERZEKERD

M meegelezen

Waarden en normen: een herderlijk schrijven?

De *Waarheidsvriend* van 5 juni jl. publiceerde een brief die het hoofdbestuur van de Gereformeerde Bond stuurde aan het hervormd moderamen. Wordt het geen tijd dat de Hervormde synode een herderlijke boodschap stuurt aan volk en overheid met **betrekking tot nonnen en waarden in de samenleving?** Als bisschop Muskens zoveel kan losmaken, moet dat de Hervormde Kerk toch ook **lukken?** De Gereformeerde Bond denkt aan zaken als abortus en euthanasie, & toenemende belangstelling voor religie, die **vraagt** om een helder *getuigenis op de moderne Areopagus*, het ontbreken van een Schriftuurlijk licht op belangrijke politieke vragen, de **economisering** van de samenleving, die niet **weet** van een genoeg en ook de **zondag** aantast. Het lijkt er veel op, dat waarden en normen niet meer dan subjectief zijn, door ieder zelf in te vullen. Moet de **kerk** niet komen tot een *confrontatie* met deze cultuur? Dat zou ook onderling samenbindend kunnen werken. Een *naschrift* citeert het ANP-bericht, dat vertelt hoe het verder ging en **gaat** met dit verzoek:

"De protestantse kerken komen in de loop van het jaar met een herderlijk schrijven over onder meer de egoïstischemoraal 'onder ons volk' en de beschermwaardigheid van het leven. Het initiatief voor de brief is afkomstig van de Gereformeerde Bond, de rechtervleugel van de Nederlandse Hervormde Kerk (NHK).

Simonis

De recente uitspraak van kardinaal Simonis dut in de *protestantse kerken* 'praktisch niets meer over' is

van een duidelijke moraal op ethisch gebied, vormde voor de Bond de **aanleiding** om in een brief aan het dagelijks bestuur (moderamen) van de NHK aan te dringen op een herderlijk schrijven. Ook vindt de Bond het cruciaal dat de NHK zich weer met een eigen gezicht presenteert zich niet, zoals de Raad van Kerken, aan de 'verantwoordelijkheid voor het spreken van de kerk in de samenleving geheel onttrekt'.

SoW-boodschap

Het hervormd moderamen heeft inmiddels positief gereageerd op het verzoek van de Gereformeerde Bond om te komen tot een herderlijk schrijven over normen en waarden in de samenleving, zei synodevoorzitter ds. W. Beekman woensdag. Maar de Bond moet er volgens hem wel rekening mee houden dat de *hervormde synode over 'een aantal zaken' anders denkt*. Het is volgens Beekman overigens de bedoeling dat het schrijven een gezamenlijke boodschap wordt van de drie Samen op Weg-partners: de Nederlandse Hervormde, de Gereformeerde en de Evangelisch-Lutherse Kerken. De besturen van deze kerken moeten zich de komende maanden over de inhoud van de brief uitspreken. 'Dat doe je niet van de ene op de andere dag', aldus Beekman.

Behalve over thema's zoals abortus, euthanasie en het egoïsme in de samenleving moet de brief van de kerken ook een bewogen en heldere reactie op het afgelopen Boekenweek-thema Mijn God bevatten, zo wil & Gereformeerde Bond. 'De kerk moet valse religie ontmaskeren en het oude evangelie opnieuw vertolken.'

Beekman verwacht dat een herderlijk schrijven in de huidige samenleving minder invloed zal hebben dan vroeger het geval was. 'Als de kerk toen sprak, volgde iedereen. Dat ligt nu anders.'

Eigen bezinning
Toch beschouwt hij de bezinning als een belangrijke taak van de

kerk. 'Veel gelovigen zijn op zoek naar antwoorden op hun vragen. Een dergelijke brief kan een steun in de rug zijn voor hen maar ook voor de kerk.'

Binnen de Nederlandse Hervormde Kerk zal de nieuwe secretaris-generaal dr. B. Plaisier zich onder meer gaan bezighouden met het uitwerken van de onderwerpen die in het herderlijk schrijven centraal staan, aldus Beekman. Plaisier begint op 1 juni met zijn werkzaamheden."

U uit de kerken

Persbericht

Oprichting Christelijk Academisch Netwerk

Twaalf christelijke organisaties en instellingen die werkzaam zijn op het terrein van academische studie en wetenschapsbeoefening, waaronder de Theologische Universiteiten van Kampen (Broederweg) en Apeldoorn, hebben in een vergadering van 27 mei jl. tezamen de vereniging Christelijk Academisch Netwerk (CAN) opgericht. Inmiddels zijn drie CAN-werkgroepen ingesteld:

1. De projectgroep 'inventarisatie en interne communicatie'.
2. De projectgroep 'innovatie'.
3. De projectgroep 'presentatie en externe communicatie'.

Voor meer informatie: Christelijk Academisch Netwerk, Drentsestraat 1, 3812 EH Amersfoort.

Persbericht

Theologische Universiteit moderniseert structuur

Het College van Curatoren van de Theologische Universiteit aan de Broederweg, heeft ingestemd met voorstellen tot aanpassing van de bestuurs- en beheersstructuur. Met ingang van 1 september a.s. komt de dagelijkse leiding van de universiteit in handen van een tweemanschap: de rector, met als aandachtsgebied

onderwijs en onderzoek, en een secretaris van de universiteit, met als aandachtsgebied de organisatie en het beheer. Het College van Curatoren heeft aan dit tweemanschap de voor de dagelijkse leiding noodzakelijke verantwoordelijkheden en bevoegdheden toevertrouwd. Het laat zich, voor wat de beleidsvoorbereiding betreft, adviseren door een zestal bestuurs-adviescommissarissen van gemengde samenstelling.

Het College van Curatoren verwacht met de genomen maatregelen de bestuurskracht te kunnen opvoeren. Hieraan bestond behoefte, omdat het vorig jaar door de synode vernieuwde curatorium graag meer duidelijkheid op het punt van verantwoordelijkheden en bevoegdheden wilde scheppen. In de praktijk was namelijk de situatie ont-

staan, dat de senaat zich niet alleen met onderwijs en onderzoek, maar ook met allerlei beheerstaken moest bezighouden. Omdat het curatorium het gewenst vindt, dat de docenten zich op de hoofdtaken kunnen richten, heeft het ten behoeve van de dagelijkse leiding enkele belangrijke maatregelen genomen.

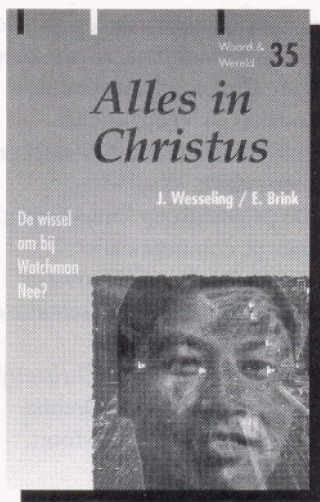
Zo is een meerjarig rectoraat ingesteld en is besloten tot het benoemen van een professionele secretaris van de universiteit. Voor de periode 1997-2000 is prof. dr. C.J. de Ruijter tot rector aangewezen, terwijl voor de eerste twee jaar curator G. Luhoff te Heerde de eerste (parttime) secretaris van de universiteit wordt. Hij was vooreen faculteitsdirecteur van de Rijksuniversiteit te Utrecht en Groningen en wordt als curator opgevolgd door zijn secundus.

Een andere belangrijke maatregel is, dat het College van Curatoren mogelijkheden wil scheppen om het wetenschappelijk onderzoek aan de TU Kampen een belangrijke impuls te geven. Dat kan enerzijds door het professionaliseren van het beheer en anderzijds doordat w zicht is gekomen op de precieze omvang van de onderwijslast van elk van de docenten.

Wat de studenten betreft: in de belangrijke bestuursadviescommissie voor onderwijs bezetten zij twee van de zeven zetels, hetgeen betekent dat ze structureel invloed op de bestuurlijke gang van zaken kunnen gaan uitoefenen.

Ook de TU K a m p moderniseert, een aanpassing die uitsluitend ten doel heeft de kwaliteit van onderwijs en onderzoek te verhogen.

(Zie ook pagina 790).

Woord & Wereld

een serie cahiers tot versterking van het gereformeerde leven.

Telefoon (050) 301 36 36

Zojuist verschenen: Woord & Wereld 35

Alles in Christus

De wissel om bij Watchman Nee?
door J. Wesseling en E. Brink

Geen buitenlandse reis maakte naar zijn zeggen groter indruk op A. Kamsteeg dan die naar China. Met name de schriftelijke nalatenschap van Watchman Nee heeft hem diep geraakt. Sindsdien is hij een ijverig promotor van dit gedachtengoed. Het is de moeite waard om dit gedachtengoed aan een nader onderzoek te onderwerpen. Niet vanuit een traditie, die krampachtig de verschillen met anderen wil aanwijzen en zodoende ook bij deze chinese martelaar leerstellige ongerechtigheden opspoort. Maar vanuit het besef dat het Woord van God niet bij ons is begonnen. En de kerkgeschiedenis evenmin. Wie Watchman Nee leest samen met alle heiligen uit ons eigen, gereformeerde verleden, ontdekt dat we worden meegenomen naar een eeuwenoude wissel: die tussen gereformeerd en dopers.

1 Ondergetekende bestelt hierbij ex. van *Alles in Christus*, Woord & Wereld 35, losse verkoopsprijs f 15,95

Naam

Straat

Postcode

telefoon

Handtekening

2 Ondergetekende geeft zich hierbij op als abonnee op de uitgaven van de **Stichting Woord & Wereld** en ontvangt tevens het L. jaar verschenen cahier W & W 34 'gereformeerd of protestants'

- ☐ De cahiers (abonnementsprijs t 12,95)
- ☒ Het maandblad *Nader Bekeken* (f 55,- p. jaar, voor abonnees op de cahiers f 45,-)

Deze bon in envelop sturen naar:
Stichting Woord & Wereld
Postbus 7
9780 IM Bodum

